

Ds. S. HUISMANS, †

forstoarn 19 July 1924, yn 1901 bifêstige to Eanjum, der 't hy stien hat oan 't 1906 ta, do 't hy in birop oannaem to Zevenhoven, en letter to Doetinchem. Hy wier in iverich strider for de Fryske Tael en rjuchte yn 1908 it Chr. Selskip f. Fr. T. en S. mei op, der 't hy lang foarsitter fen wier.

Heden ontliep in zijn Heer
en Heiland, na een langdurig,
met geduld gedragen lijden,
onze geliefde Broeder en
Zwager

SIPKE HUISMANS,

Geref. Predikant,

in den ouderdom van 51 jaar.

Sneek,

S. HUISMANS,

F. HUISMANS,

W. HUISMANS.

Enschede,

S. v. d. LIJKE-Huismans.

J. v. d. LIJKE.

Sneek,

G. HUISMANS,

Doetinchem, 19 Juli 1924.

Heden ontsliep in zijn Heer
en Heiland, na een langdurig,
geduldig gedragen lijden, onze
geliefde Herder en Leeraar
de WelEerw. Heer

Ds. S. HUISMANS

in den ouderdom van 51 jaar.

Moge de Heere zijn diepbe-
proefde weduwe en kinderen
troosten in dit smârtelijk ver-
lies.

Openbaringen 14 : 13.

Namens den Raad der
Geref. Kerk te Doetinchem,

J. A. MAAS, w.n. Voorz.

H. J. MEIJER, w.n. Scriba.

Doetinchem, 19 Juli 1924.

De Centrale Vereeni-
ging voor Inwendige Zen-
ding betreurt met diep
leedwezen het overlijden
van haar Penningmeester

Ds. SIPKE HUISMANS,

Geref. Predikant,

heden na lang geduldig
gedragen lijden in zijn
Heer en Heiland ontslapen.

Ds. J. GROENEWEG,

Voorz.

Dr. K. J. BROUWER,

Secr.

Doetinchem, 19 Juli 1924.

A. R. Rotterdammer, 21 Juli 1924.

Ds. S. Huismans, †

Zaterdag is Ds. Sipke Huismans, pred. der Geref. Kerk te Doetinchem, na een langdurige ongesteldheid overleden. Een bloedziekte ondermijnde zijn krachten en langzaam, hoewel hij nog geruimen tijd op herstel hoopte en daartoe zich ook nog in „Eudokia” te Rotterdam liet opnemen, werd hij op het einde voorbereid. Met veel geduld heeft hij zijn lijden gedragen. En in zijn smart heeft hij het geloof in zijn Heiland niet verloren.

Geboren op 10 Maart 1873, is Ds. Huismans dus op 51-jarigen leeftijd ontslapen. Na zijn studie aan de Vrije Universiteit, waar hij op 27-jarigen leeftijd het candidaatsexamen in de Theologie aflegde, aanvaardde hij 25 Aug. 1901 de bediening des Woords bij de Geref. Kerk van Anjum, die hij bijna 15 jaren diende. In 1916 deed hij zijn intrede te Zevenhoven (Z.-H.) en in 1918 in zijn laatste Gemeente, Doetinchem.

Buiten de Gemeenten, waar hij arbeide, was hij bekend door zijn persarbeid. Zoo schreef hij, meest onder 't pseudoniem van „de Poortwachter”, in het „Friesch Kerkblad”, de „Rijnlandsche Kerkbode” en, naar wij meenen, nog eenigen tijd in de „Geref. Kerkbode” voor Zutphen en omgeving. Ook van het vroegere weekblad „De Ster” is hij geregeld medewerker geweest.

Ds. Huismans had de gave in het leven schijn van werkelijkheid te onderscheiden en veel, wat anderen in zeker waas gehuld zagen, met een nuchter oog te bezien, ontdaan van alle bijkomstigheden. Daarbij gaf hij zijn oordeel gewoonlijk in scherp belijnde bewoordingen weer. Door zijn puntigen stijl is hij sommigen lezers meermalen onaangenaam geweest. Toch was 't bij hem in den grond der zaak een eirlijk en ronduit voor zijn meening uitkomen en daarbij de dingen aanstonds bij hun naam noemen. Ware zijn schrijfvorm wat soepeler geweest, wellicht zou hij op den duur meer bereikt hebben. Maar zijn scherp begrensde oordeel, zijn beslist karakter en misschien ook zijn Friesche afkomst lieten zulks niet toe. Zoo heeft b.v. zijn schrijven over de noodzakelijkheid tot verbetering der predikantsatracementen, de siekelijkheid van het mysticisme en de

wenschelijkheid tot uitbreiding van het aantal Gezangen in de Gereformeerde Kerken, niet altijd het onthaal gevonden dat zij, die met hem eenzelfde inzicht waren toegedaan, toch gaarne hadden gewenscht. Bovenal om de zaak die het gold, maar ook om hem die er toch met de best bedoelingen telkens weer een deel van zijn tijd en gaven aan wijdde.

Vooraf zijn ijver voor „meer Gezangen” is bekend. Al ondervond hij meermalen daarom onaangename bejegening, hij nielde niet op met steeds weer te wijzen op den plicht der Kerken om in onze bedeeeling ook het Nieuw-Testamentisch lied aan te heffen. Tegen z.g. principieel verzet kwam hij altijd met degelijke argumenten. Gold het praktische bezwaren, ook die weerlegde hij. En bleek de tegenstand enkel verkeerd en schadelijk conservatisme te zijn, dan was hij in zijn optreden fel, niets en niemand sparend.

't Was op de Haagsche Synode van 1914, waarvan hij, afgevaardigd door de Friesche Kerken, deel uitmaakte, dat hij een krachtig pleidooi voor de uitbreiding van den bundel „Eenige Gezangen” voerde. Een voorstel, gesteund door Prof. Lindeboom en wijlen Dr. Kuyper en Dr. Bavinck, om Deputaten te benoemen teneinde deze zaak verder te bezien, mocht evenwel geen meerderheid vinden. Daarop was hij voor hetzelfde doel mede werkzaam in den „Kring van belangstellenden in de verrijking van ons Kerkgezag”. Een door dezen Kring aan de Leeuwarder Synode van 1920 aangeboden „Proeve” van 51 liederen werd niet geaccepteerd. Wel werden toen deputaten benoemd om het vraagstuk verder te bezien en zelf een „proeve” aan te bieden. Ook al kwam het ten vorigen jare op de Utrechtsche Synode nog niet tot eenig tastbaar resultaat, wel heeft Ds. Huismans nog mogen zien dat toc'i de sympathie voor de zaak die hem meermalen in ijver zette, groeiende is.

Wie Ds. Huismans kende, weet dat hij in dit alles gedreven werd door oprechte liefde tot zijn Heiland en tot de Kerken die hij diende. En gelooft dat hij nu ontheven is van alle moeite en mag aanheffen het Gezang des Lams.

De begrafenis heeft plaats a.s. Woensdagmiddag te Loenga bij Sneek.

Standaard, 21 Juli 1924.

Ds S. Huismans.

Na een langdurig en soms smartelijk lijden, vooral in zijn laatste levensdagen, is Ds. Huismans, Geref. pred. te Doetinchem, door den Koning der Kerk van zijn zending ontheven.

Hij mocht, naar eigen getuigenis, in vrede henongaan.

Met hem is aan de Geref. Kerken een krachtige figuur met niet onbelangrijken invloed ontvallen. Hij was hoofdredacteur, respectievelijk van het Friesch Kerkblad gedurende zijn verblijf te Anjum, en van de Rijnlandche Kerkbode, toen Zevenhoven zijn standplaats was; terwijl hij voorts, gedurende zijn eerste Doetinchemsche jaren onder het bekende pseudoniem „De Poortwachter” zijn „klanken in 't voorbijgaan opgevangen”, weergaf in het toentertijd verschijnend Chr. weekblad „De Ster”.

In samenwerking met onderscheidene vooraanstaande Gereformeerde theologen streefde hij naar verrijking van het Geref. kerklied, naar uitbreiding van den bundel Gezangen. Op meer dan eene Generale Synode werden daartoe voorstellen gedaan en verdedigd.

Altijd werd met belangstelling geluisterd naar zijne referaten op vergaderingen van de Vereen. van Geref. Predikanten of anderszins. Steeds droeg zijn gesproken of geschreven woord het stempel van originaliteit. Alles ademde een zuiveren, forsch Calvinistischen geest.

Afkeerig van het geschrijf in algemeenheid scherpte zijn oor zich steeds tot het opvangen van geheel nieuwe klanken, om die dan naar eigen visie, in geheel eigen schrijftrant te belichten.

In de laatste jaren was de overledene leeraar in Bijbelache- en Kerkgeschiedenis en in de dogmatiek aan de Groen van Prinstererkweekschool te Doetinchem. Tevens fungeerde hij vele jaren als voorzitter van de vereniging „Het Christ. Selskip for Fryske Tael- en Schriften-kennisse”.

Met Ds. Huisman is een man heengegaan met een krachtigen, werkzamen geest en met een hoogen levensernst.

D. Horst.

Friesch Dagblad, 21 Juli 1924.

— Ds. S. Huismans †.

Zaterdagmorgen te half vijf is op 51-jarigen leeftijd overleden Ds. S. Huismans, Ger. predikant te Doetinchem.

De overledene heeft de kerken te Anjum, Zevenhuizen, en Doetinchem gediend.

In zijn eerste gemeente werd hij in 1901 tot het dienstwerk ingeleid door Ds. H. M. Dethmers van Sneek.

Ds. Huismans heeft ook enkele jaren de leiding gehad van het Chr. Selskip for Fryske Taal en Skriftcnkennisse en heeft in het maandblad van deze organisatie krachtig mee gewerkt aan deze zaak.

Voorts is hij in Friesland bekend geweest als redacteur van het „Friesch Kerkblad”, waar hij als „Poortwachter” week aan week zijn beschouwingen over tal van zaken gaf, o.a. de Gezangenkwesie.

Ook is hij Voorzitter geweest van de Gewestelijke organisatie van Patrimonium.

De arbeid van dit Christelijk-Sociaal Verbond had de liefde van zijn hart. Ook is hij menige keer als pionier opgetreden voor de zaak van de Geref. Vereen. voor Drankbestrijding.

Zijn ijveren voor deze en andere organisaties deed hem kennen als een self made man, heelemaal geen club-mensch, zooals er zoovelen zijn. Hij maakte zich vrienden, maar zijn spreken en schrijven maakte ook dat menigeen het niet altijd met hem eens was, wat hem echter nimmer ontmoedigde.

De laatste jaren verhinderde lichamelijke ongesteldheid den anders zoo vurigen Fries, zijn werk voort te zetten.

De Heere riep hem thans tot Zich, om het loon te ontvangen, genadeloon op zijn arbeid.

Sterke de Heere de weduwe, kinderen en familie met Zijn verborgen ondersteuning.

De begrafenis zal Woensdag a.s. plaats hebben te Goënga.

A. R. Rotterdammer. 24 Juli

Wijlen Ds. S. Huismans.

Voor de Geref. Kerk van Doetinchem trad Zondag jl. op Dr. J. Waterink, om een woord van troost te spreken bij het overlijden van haar dienaar des Woords, Ds. Huismans. Hij hield een predikatie over Joh. 11 : 11.

Ook Dr. K. J. Brouwer in de Ned. Herv. Gemeente en Ds. J. Groenewag in de Zendingsgemeente herdachten Zondag den overledene, die, hoewel scherp belijnd, toch een ruim hart bezat.

Voor Dinsdag het lijk naar Loënga (Fr.) vervoerd werd om daar begraven te worden, was er in de pastorie nog een bijeenkomst, waar Ds. C. A. van Nood, van Vorden, woorden van troost en bemoediging tot de familie sprak. Voorts werd nog het woord gevoerd namens den Kerkeraad, de classis Zutphen; voorts de Burgemeester, de directeur der Groen van Prinsterer-kweekschool, het Bestuur dezer School, het Comité voor Inw. Zending en het Plaatselijk Schooltoezicht.

De Graafschapode, 22 Juli.

DOETINCHEM.

Ds. S. Huisman, †

— Zaterdagmorgen is hier ter stede in den ouderdom van 51 jaar overleden Ds. S. Huisman, predikant der Gereformeerde Kerk. Met hem is een man heengegaan, die ook buiten den engeren kring van zijn gemeente bekend en geliefd was, doordat hij aan beginselvastheid een groote mate van ruimhartigheid paarde. Zoodoende bestond er een hartelijke samenwerking tusschen hem en zijn ambtgenooten van andere kerken op allerlei gebied, waar zij elkaar ontmoetten. En ook buiten zijn eigenlijk arbeidsveld gaf hij zijn krachten, zooals voorzitter van de plaatselijke commissie van toezicht op het L. O.

Ds. Huisman heeft hier gearbeid vanaf 22 Mei 1918. Hij kwam hier uit Zevenhoven, terwijl hij daarvoor de kerk te Anjum in Friesland had gediend. Sinds 1921 was hij tevens leeraar voor godsdienstonderwijs aan de Groen van Prinstererschool alhier. Een langdurig en vooral den laatsten tijd smartelijk lijden, waarvoor hij ook elders nog vergeefs genezing gezocht heeft, en dat hem met een korte tusschenpoos de laatste twee jaren zijn arbeid onmogelijk maakte, heeft dit werkzame

leven beëindigd. Zijn gemeente verliest in hem een trouwen leeraar, menige christelijke arbeid een hechten steun, onze burgerlijke gemeente een waardig burger. En de Friesche taalbeweging zal hem dankbaar blijven, voor al het vele, dat hij reeds vroeger en ook hier voor haar gedaan heeft. Zijn stoffelijk overschot zal dan ook rusten in Frieschen grond. Het vertrek van hier heeft plaats gehad heden (Dinsdag) middag. Morgen vindt te Loënga bij Sneek de begrafenis plaats.

De Standaard schrijft in een waardeerende beschouwing over het afsterven van Ds. Huismans o.m.:

Met hem is aan de Geref. Kerken een krachtige figuur met niet onbelangrijken invloed ontvallen. Hij was hoofdredacteur, respectievelijk van het Friesch Kerkblad gedurende zijn verblijf te Anjum, en van de Rijnlandsche Kerkbode, toen Zevenhoven zijn standplaats was; terwijl hij voorts, gedurende zijn eerste Doetinchemsche jaren onder het bekende pseudoniem „De Poortwachter” zijn „klanken in 't voorbijgaan opgevangen”, weergaf in het toentertijd verschijnend Chr. weekblad „De Ster”.

In samenwerking met onderscheidene vooraanstaande Gereformeerde theologen streefde hij naar verrijking van het Geref. kerklied, naar uitbreiding van den bundel Gezangen. Op meer dan eene Generale Synode werden daartoe voorstellen gedaan en verdedigd.

Altijd werd met belangstelling geluisterd naar zijne referaten op vergaderingen van de Vereen. van Geref. Predikanten of anderszins. Steeds droeg zijn gesproken of geschreven woord het stempel van originaliteit. Alles ademde een zuiveren, forschen Calvinistischen geest.

Afkeerig van het geschrift in algemeenheden scherpte zijn oor zich steeds tot het opvangen van geheel nieuwe klanken, om die dan naar eigen visie, in geheel eigen schrijftant te belichten.

Met Ds. Huismans is een man heengegaan met een krachtigen, werkzaam geest en met een hoogen levensernst.

De A. R. Rotterdammer schrijft o.a.:

Ds. Huismans had de gave in het leven schijn van werkelijkheid te onderscheiden en veel, wat anderen in zeker waas gehuld zagen, met een nuchter oog te bezien, ontdaan van alle bijkomstigheden. Daarbij gaf hij zijn oordeel gewoonlijk in scherp belijnde bewoordingen weer. Door zijn puntigen stijl is hij sommigen lezers meermalen onaangenaam geweest. Toch was 't bij hem in den grond der zaak een eerlijk en ronduit voor zijn meening uitkomen en daarbij de dingen aanstonds bij hun naam noemen. Ware zijn schrijfvorm wat soepeler geweest, wellicht zou hij op den duur meer bereikt hebben. Maar zijn scherp begrensde oordeel, zijn beslist karakter en misschien ook zijn Friesche afkomst lieten zulks niet toe. Zoo heeft b.v. zijn schrijven over de noodzakelijkheid tot verbetering der predikants-tractementen, de ziekelijkheid van het mysticisme en de wenschelijkheid tot uitbreiding van het aantal Gezangen in de Gereformeerde Kerken, niet altijd het onthaal gevonden dat zij, die met hem eenzelfde inzicht waren toegedaan, toch gaarne hadden gewenscht. Bovenal om de zaak die het gold, maar ook om hem die er toch met de beste bedoelingen telkens weer een deel van zijn tijd en gaven aan wijdde.

palen, was die anders geworden dan nu.

Wij hadden hem in Friesland gehouden.

Wij hadden hem predikant gemaakt in onze hoofdstad.

Wij hadden hem een lang leven toegedacht.

Wij hadden nog lang gestreden onder het vaandel, dat zijn sterke hand omklemde.

God, die Souverein is in Zijn doen, heeft het anders gewild.

Hij heeft Zijn dienaar laten sterven ver van het Friesche vaderland.

Hij heeft hem soms laten verleren van heimwee naar Friesland.

In dat opzicht is er een sterke tragiek in dit leven.

Hij was een ander dan dr. Lu'tzen Wagenaar, dien hij hoogelijk eerde en wiens Friesch werk hij uitgaf in het boekje *Moet sein, Lutzen, Osinga, Boalsert, 1917.*

Maar in dat heimwee naar Friesland waren zij één.

Het is zijn begeerte geweest in Friesche aarde begraven te worden.

Wij zijn daar dankbaar voor.

Morgen hopen wij aan zijn graf te staan op het kleine kerkhof te Loënga. Het Friesche klokhuis zal voortaan een droef gebombam boven zijn stoffelijk overschot doen hooren.

Dit graf moge voor alle Friezen, die hun Fries-zijn beschouwen als een roeping Gods om zichzelf te blijven, een dieper besef geven van hetgeen hun in dezen strijder is geschonken.

Zijn heimwee is nu gestild in beter vaderland.

Wij zetten zijn strijd voort, hopende op de ontwaking van Friesland.

Dr. G. A. WUMKES.

Friesch Kerkblad

* * **Ds. S. HUISMANS.** †

Een en vijftig werd hij slechts.

In zijn Vaderland, maar vèr van zijn Heitelân, stierf hij weg, — we mogen gelooven, dat in 't Hemelsch land ook hem thans al de tranen van de oogen worden afgewischt.

Friesland verloor een zijner trouwste zonen.

Vóór alles, ja ! Man-der-Kerk.

Doch die zich niet opsloot binnen de muren der Kerk ; die een open oog had voor de nooden en behoeften op allerlei terrein des levens.

Zoo gaf hij zich voor socialen arbeid, Meed ook niet het politicke leven.

Had als journalist een vlugge pen, die ráák schreef en was jaren lang als „Poortwachter” een bekende figuur onder het hedendaagsch Israel.

Maar hovenal was hij Fries.

Hij behoot tot degenen, die in de Friesche beweging”, zoover zij langs Christelijke banen ging, vóóraan liep, jaren lang.

Misschien heeft hij zich te vroeg laten ontmoedigen en van de vrucht sneller groei gevergd, dan met de regelen der natuur bestaanbaar is. Maar dan kwam dit laatste toch ook weer voort uit zijn groote liefde voor zijn volk en zijn taal.

In 't Vaderland is een bekend en geëerd predikant gestorven.

Maar t' Heitelân betreurt een zijner zonen, die met zijn hartebloed 't Verbond voor d' eigen spraak geteekend had.

Standaard, 24 Juli.

Het overlijden van Ds. S. Huismans.

Zondagvoorm. werd in de Geref. Kerk te Doetinchem een rouwdienst gehouden, waarbij voorging Dr. J. Waterink, te Zutphen. Gods Woord werd bediend naar aanleiding van Johannes 11 : 11. Bij monde van Dr. Waterink heeft de overledene deze boodschap aan het Gereformeerde volk achtergelaten:

„Zeg hen, dat zij blijven in de rechte lijn, zooals Kuyper ons daarin is voorgegaan”.

Ook in de Herv. Kerk en in de Kapel van de Herv. Zend. Gem., waarin respectievelijk voorgingen Dr. K. J. Brouwer en Ds. J. Groeneweg, werd j.l. Zondag het sterven van Ds. Huismans herdacht.

Ingevolge beschikking van den overledene zelf, is zijn stoffelijk overschot Woensdag bijgezet in het familiegraf te Loënga bij Sneek. Daarom had Dinsdagnam. 22 Juli in het sterfhuis een plechtige bijeenkomst plaats van den Kerkeraad en vele vrienden met de familie.

Deze droeve plechtigheid, waarbij de lijkdienst van den geliefden doode zou plaats hebben, stond onder leiding van Ds. van Nood, te Vorden, die aan de hand van het laatste vers van Psalm 42 een troostwoord sprak tot de achterblijvenden.

Verder werd het woord gevoerd door den wijk-ouderling H. J. Meijer namens kerkeraad en gemeente; door Ds. J. Gommer, te Aalten namens de Classis Zutphen; door Dr. K. J. Brouwer, namens den heer Burgemeester, den Directeur en medeleeraren van de Gr. v. Pr. Kweekschool en zijn Hervormde gemeente; terwijl hij tevens een persoonlijk woord sprak ter nagedachtenis van zijn ambtgenoot, evenals Ds. J. Groeneweg, Dir.

van de Chr. Phil. Inrichting en predikant bij de Herv. Zendinggem. ter plaatse, die sprak namens het Doetinchemsche comité voor Inwendige Zending waarvan de overledene penningmeester en namens het Bestuur van de Gr. v. Pr. Kweekschool waarvan hij lid was.

Tenslotte sprak nog een kort woord de heer N. A. Spijkman namens de Comm. van toezicht op het L. O., waarvan Ds. Huismans voorzitter was.

Allen legden getuigenis af van de krachtige, soliede medewerking op velerlei terrein, van de hartelijke en collegiale verstandhouding, van de eerbiediging van ieders overtuiging naast een streng vasthouden aan eigen belijdenis, waartoe zijn groot en edel hart en de ruime opvatting van zijn taak als dienstknecht Gods hem in staat stelden.

Ook waren in het sterfhuis aanwezig Baron van Heeckeren van Kel, voorzitter van het College van Curatoren van het Chr. Lyceum te Zutphen, tot welk College ook Ds. Huisman behoorde; verder deputaties van Patrimonium, Kiesvereniging, het hoofd der Chr. Nat. School, de heer J. Wierenga, uit welker aanwezigheid ten duidelijkste bleek de uitgebreidheid van Ds. Huismans arbeidsveld.

Na de plechtigheid kwam de lijkauto voor, waarna het stoffelijk overschot, dat door den Kerkeraad uit de Pastorie werd gedragen, naar Sneek zou worden vervoerd.

Vóór het sterfhuis had zich een groote schare belangstellenden en nieuwsgierigen opgesteld die allen eerbiedig het hoofd ontblootten toen de auto in zeer kalmen gang met zijn droeven last vertrok.

Op den doodenakker.

In de consistoriekamer der Noorderkerk te Sneek was door Ds. Dethmers een toespraak gehouden naar aanleiding van Hebr. 12 waarin hij wees op de kastijdingen des Heeren.

Daarna trok de lange stoet naar het kerkhof van Loënga, waar tal van vrienden, vooral uit Sneek, tegenwoordig waren.

Bij het geopende graf sprak eerst Dr. G. A. Wumkes, Herv. Pred. te Sneek. In een keurige Friesche rede schetste Spr. Ds. H. als stichter van het Chr. Selskip en als bezielde voorvechter van de Friesche beweging. Een krachtige persoonlijkheid is in hem heen gegaan, een man die scherp zag en wiens denkbeelden ver reiken. Naar zijn wensch leggen wij hem thans bij het oude Klokhuis in Frieschen grond ter ruste.

Een der Kerkeraadsleden van Doetinchem voerde het woord namens Kerkeraad en Gemeente, Ds. H. was voor de zwakke Gemeente een kracht. Den eersten tijd was Gelderland voor hem vreemd, maar al spoedig werkte hij zich in en heeft op uitnemende wijze gearbeid en leiding gegeven. Ten slotte sprak deze Spr. woorden van troost tot de weduwe, kinderen en familie.

Ds. C. A. van Nood, van Vorden, trad naar voren namens de Classis Zutphen en roemde Ds. H. als kenner van het Kerkrecht en als een man, die om zijn gewichtige adviezen geëerd werd.

Dr. J. G. Ubbink, van Zeevenhoven, sprak namens deze vroegere Gemeente van Ds. H. Hij was daar een geliefd prediker, die er veel heeft tot stand gebracht. Ook als vriend sprak Ds. U. „Hij was een gulle, hartelijk man, die, naar menschelijk oordeel, in een groote Gemeente zijn kracht had moeten ontplooiën. Een man reeds vroeg bij alle professoren geliefd”.

Op verzoek van Ds. Dethmers werd de reeks toespraken hier afgebroken met het oog op de vermoeienis en is daarvoor later in besloten kring gelegenheid gegeven.

Een zwager van den overledene sprak daarna woorden van dank namens de familie. In den stoet merkten wij op tal van Predikanten, een deputatie uit Anjum, de eerste Gemeente van Ds. H., en voormannen uit de Friesche beweging.

Ds. S. Huismans. †

Men schrijft *aan de A.R.L.K.*:

Met ds. S. Huismans, die Zaterdag 11. te Doetinchem op 51-jarigen leeftijd is overleden, is een merkwaardig man heengegaan, die in den kring der Gereformeerde Kerken, maar ook daarbuiten veel invloed heeft uitgeoefend.

Onder de niet-Gereformeerden is ds. Huismans voornamelijk bekend als voorstander van het gebruik der Friesche taal ook bij de prediking en het godedienstonderwijs. Toen in 1908 te Bolsward het feest van Gysbert Japiks, den ouden Frieschen dichter, gevierd werd, heeft ds. Huismans, destijds predikant bij de Gereformeerde gemeente te Anjum (Fr.) deze gelegenheid te baat genomen om zijn gewoelgenooten te wijzen op het belang van de gewestelijke spreektaal als verkeersmiddel ook voor het geloofsleven. De verzen van Gysbert Japiks zijn goedgekeurd van toon en deze vrome dichter gaf den rechtzinnigen predikant derhalve een ongezoekt voorbeeld om zijn lievelingsdenkbeeld aannemelijk te maken.

Als feestredenaar op dien voor de Friezen zoo plechtigen dag heeft ds. Huismans er op gewezen, dat Gysbert Japiks, deze eenvoudige schoolmeester, het Friesch, „die boerentaal wist te heiligen“. „Hebben jelui“, vroeg hij den rechtzinnigen Friezen, „dan in Gysbert Japiks niet jelui eigen man, die leefde, sprak en zong uit jelui geloof, uit jelui ziel, in diepen ernst, met heilig vuur?“

Met ds. G. H. Wagenaar en dr. G. A. Wumkes heeft ds. Huismans in 1908 naast het bestaande Selskip een afzonderlijk „Christlik Selskip for Fryske Taal en Skriftenkennisse“ opgericht; aan het orgaan van dit genootschap, het tijdschrift „Yn us eigen taal“, dat onder redactie van dr. Wumkes verscheen, was hij een trouw medewerker.

Ds. Huismans, die als candidaat van de Vrije Universiteit in 1901 te Anjum was beroepen, heeft vijftien jaar de Gereformeerde gemeente aldaar gediend. Hij beperkte zich niet tot publicaties in het Friesch, maar trad ook op als hoofdredacteur van het Friesch Kerkblad, waarin zijn pittige opstellen de aandacht trokken ook buiten eigen kring. Kenmerkend was zijn alkeer van de gemeenplaats: tegen den ook onder Gereformeerden zoo vaak onbestreden voortwoekerenden „kerkelijken stijl“ heeft hij zich onverdroten verzet. Zijn Frieschen aard verloochende hij noch in zijn ambtswerk noch in zijn geschriften; hij placht, zooals de Friezen dat uitdrukken, een kat een kat te noemen en handhaafde de oorspronkelijkheid van zijn zinswijze op een voor menschen van anderen aard wel eens wat prikkelende manier. Ook speelde zijn zin voor humor hem ten overstaan van het helaas niet steeds voor humor ontvankelijke Hollandsche „werkvolk“ soms parten.

Deze eenvoudige dorpspredikant behoorde tot die frissche en vrije geesten, die van lieverlede op het Gereformeerde leven een nieuw stempel hebben gezet. Wars van bekrompenheid en beseffend, dat de kracht van het Gereformeerde geloof ook de wereldsche dingen moet kunnen dragen, bewoog hij zich als een ruim en verdraagzaam man in zijn omgeving. En in eigen kerkgenootschap stond hij verbeteringen voor, die taaien strijd zouden verwekken. Verrijking van het Gereformeerd kerklied, uitbreiding van den gezangenbundel, verbetering van de predikantstraktementen vonden in hem een welsprekend verdediger. Gelijk zijn referaten op predikantenvergaderingen altijd de aandacht trokken door hun sterk persoonlijk stempel, waren de bijdragen, die hij, sinds hij in 1916 Anjum voor Zevenhoven verwisselde, onder den schuilnaam „Poortwachter“ in de Rijnlandsche Kerkbode schreef, waarvan hij Soofdredacteur was geworden, en die hij later in het christelijk weekblad de Ster onder denzelfden schuilnaam voortzette, doorgaans belangwekkend, doordat zij een vaak geestig ingekleed eigen oordeel openbaarden.

Gefrouwe lezers van de rubriek „Kerknieuws“ in de Nieuwe Rotterdamse Courant zullen zich menig staaltje van Huismans' frissche en kloeke schrijfwijze herinneren uit den tijd, waarin dit blad meermalen de Poortwachter uit de Rijnlandsche Kerkbode placht aan te halen. Slechts twee jaar heeft deze tijd geduurd; toen ds. Huismans in 1918 naar Doetinchem werd verroepen, heeft hij, in een ook alweer sterk sprekend afscheidswoord, zijn medewerking aan de Rijnlandsche Kerkbode afgebroken.

Helaas is een sinds zijn verblijf te Doetinchem zich reeds vrij spoedig openbarende lijden oorzaak geweest, dat deze nog in volle kracht zijnde en voor de toekomst veelbelovende man allengs meer op den achtergrond trad, zooal zijn anders allicht juist de laatste jaren zoo te pas komende invloed op het ontwikkelingsproces van het godsdienstig gemeenschapsleven den Gereformeerden kerken ontzegd is gebleven.

Toch heeft ds. Huismans, hoezeer in zijn arbeid belemmerd, zich ook te Doetinchem nog in eigen kring en daarbuiten kunnen doen gelden. De ruimhartigheid, die zich aan zijn beginselvastheid paarde, maakte innige samenwerking tusschen hem en zijn ambtgenooten van andere gezindte steeds mogelijk. Ook in het maatschappelijk leven bewoog hij zich nog o.a. als voorzitter van de plaatselijke commissie van toezicht op het lager onderwijs. Sinds 1921 trad hij op als leeraar voor godsdienstonderwijs aan de ~~Gemeen van~~ Prinstererschool.

~~Huismans~~ is ds. Huismans temidden der Firesche greiden, die hem zoo lief waren, te Loënga bij Sneek begraven.

It bi-iedzjen fen Ds. S. Huismans.

Yn it lytse Loayengea, erkes bisiden de strietwei fen Snits mei Skearnegoutum, is to hôf brocht it stiflik omskot fen domeney S. Huismans fen Doetinchem.

In lange rigle fen geastes-sibben en frjeonen folge it lyk. En op it lytse tsjerk-hôf, mei syn iperen-beammen en syn echt-Frysk klokhûs, styngen forskate frjeonen en goetinden út Snits en omkriten, dy't net út nûsgirrigens, mar út klearre belangstelling, tsjûge wêze woenen, fen it bi-iedzjen fen dizze kante Fries.

Do't de kist dellitten wier, kaem it earst nei foarren dr. G. A. Wumkes, syn hertlike frjeon en meibodder yn 'e Fryske striid, jierren aonien.

Nammens it Chr. Selakip for Fryske tael- en Skriftekennisse spriek hy :

Nou hat Sipke Huismans syn sin.

Nou rêst syn stoflik oerskot op it fredich borteplak, by in Frysk klokhûs, yn Fryske ierde.

Dat wier syn ynlikste langstme.

En nou is it neikomd.....

Mar hwerom woe er hjir sa graech lizze ?

Frjeonen ! Fryslân wier syn ljeafde, syn dream, syn liet, syn thús.

Yn syn lêst brief oan my skreau er : „It is meiskien forkeard, mar ik haw altiten it gefoel, det ik yn Fryslân hirder betterje scoe“. En dan winsket er : „Mochten Jo en ik letter noch ris wer folle dwaen for de Fryske saek“.

Mar datselde Fryslân wier ek syn hertsear.

It pleage him, det Fryslân stadichwei ûnt-fryske waerd; det it net biandere oan syn djipste aerd en wêzen yn skoalle, yn stjerke, yn regear.

Dat fiede er as in smaed, as in skild.

Dêr hat er mei ompakt.

En do joech God him yn it herte om de hân to slaen oan it heitelânske findel. Do gie er stean as in stoere kampfjuchter oan it front en liet er in oprop hearre oan syn geastessibben. En hwet er rôp foun wear-klank.

Sa ûntstie it Christlik Selskip for Fry ke tael- en Skriftekennisse (1908).

En nou wol ik út namme fen dat Selskip in wird fen tankbere bilde bringe oan ús foarman.

Hwent dat wier er.

Hy wier ús paedlieder, ús generael.

Wy hienen yn him bitrouwen.

Wêrnerne greatsk op him.

Hy wier sa'n man út ien stik.

Hy saech skerper as ien fen úzes, bokker kant it op moast.

Syn tinkbylden rikten sa fier en djip.

Mar lyk as alle sterke godsstriders wier er syn tiid fier foarút. De grate kliber bigriep him net. De tsjinstuten bleaunen net út.

It die bliken, det it útstruide sied takomst-sied wier.

En it is hillige troch syn lijen.

Dizze sterke hat it krúspaed lâns moatten.

Hwet hat it wol yn en om him stoarme!

Mar yn dy wei hat er ek leard eigen woljen to brekken yn Gods wil en sûnder ien klacht de smerte-doop to ûndergean.

It bêste, det wy fen him sizze kinne is dit: hy wier in bilider fen ús Heare en Forlosser. Nea net hat er him for dy bilidenis skamme. Yn syn Fryske striid hat er boud op it ivich founemint. It gie him om de eare fen God, út en troch en ta Hwa alle dingen binne.

Sa bitink ik dizze Christenfries as in tref-tige jefte fen God, as in greate seining oan it heitelân, dy't for ús forantwirding bliuwt.

It weinimmen fen sa'n man is net inkel in great forlies, mar ek in oardiel oer ús Fryske striid, in ropstim om minder slop en heal to wêzen, en mear bigjinselfest, mear ienriedich.

Mei dat de krânse wêze for dit grêf!

Huisman's kin nei syn forreizgjen better ûnder ús libje as foartiid.

It lytse en breklike falt nou wei. Wy leauwe, it heechste en bêste is syn diel warden.

Mei dy wisse hope sjugge wy ús frjeon en meistrider yn it grêf nei.

En my oangeande, ik moat hjier iepenlik forklearje, det ik oan syn frjeonskip folle, folle to tankjen haw.

Yn 't hearlikheid hoopje wy elkoarren wer to sjên.

Sillich binne de deaden, dy't yn 'e Heare rêste, Amen.

Daarna trad naar voren de ingevaardigde van de Kerk van Doetinchem en sprak :

Door Gods leidingen is ds. Huismans tot ons gekomen. En we waardeerden in hem, dat hij steeds de zuivere Gereformeerde lijnen trok. Ook in de vergaderingen van den kerkeraad ging onder zijn leiding steeds kracht uit. Dat bemerkten we vooral toen we hem den laatsten tijd moesten missen. Hij droeg de belangen der Kerk op het hart. En ook tot het Geldersche volk voelde hij zich steeds meer aangetrokken. Eenigen tijd geleden gaf hij nog zijn wensch te kennen om dezen zomer weer huisbezoek in de gemeente te doen. Helaas ! nu staan wij hier aan zijn graf. Zijn laatste ambtelijk werk was het leiden van een begrafenis van een plotseling overleden zuster. Daar sprak hij nog van de hemelsche zaligheid, die hij nu zelf is ingegaan.

Laat dit de rijke troost zijn voor de achtergeblevenen. Gij, kinderen, wandelt in de voetstappen van Uw vader. En tenslotte brengt dit graf een roepstem tot ons allen.

Namens de classis Zutphen sprak ds. C. A. van Nood van Vorden. Voor de geheele classis was het bericht van het overlijden van ds. Huismans een ontroerende tijding.

Een krachtfiguur is heengegaan ; een kenner van het Gereformeerd Kerkrecht.

Wij begrijpen niet, dat deze man, van wien nog zooveel mocht worden verwacht, nu is weggenomen. Wij gelooven, dat Gods doen enkel majesteit is. Wij zwijgen en danken voor dit licht op den kandelaar.

Zij dat ook ten troost aan zijn nagelaten betrekkingen.

Van de kerk van Zevenhoven sprak dr. J. G. Ubbink. Slechts kort was ds. H. hier dienaar des Woords, maar vergeeten is hij hier niet. Hij heeft een indruk achtergelaten en in dien korten tijd veel tot stand kunnen brengen, omdat hij was een man van kracht.

Maar ook als vriend wil spr. hem herdenken.

Ds. H. was geen gemakkelijk tegenstander, maar in hem woonde een edele ziel. Zijn hartelijkheid en vriendelijkheid namen dadelijk weer voor hem in.

Spr. zag in hem een ridder op wiens schild geen vlek rustte.

Er is iets tragisch in zijn heengaan.

Ds. H. had veel meer tot stand kunnen brengen, als hij overal begrepen en gewaar-

deerd was. Nu bleven zoovele van zijn idealen on vervuld.

Maar er blijft een sprake van hem uitgaan; ook na zijn dood spreekt hij nog van vriendschap, van bezieling, van idealen.

Ten slotte dankte een zwager van den overledene de aanwezigen voor hun belangstelling.

Naar we vernemen werd in de consistoriekamer nog hartelijke woorden van waardeering gesproken door Ds. H. M. Dethmers van Sneek die de leiding had en verschillende broeders o.a. uit Anjum, die in grooten getale waren overgekomen om hun vroegeren herder en leeraar de laatste eer te bewijzen.

Ien fen Fryslâns bêste en trouste soanen leit nou to rêsten. Syn wirk foar de Fryske biweging seil nea forgetten wurde, det k i n net en det m e i ek net.

Det Fryslân mear fen sokke stoere mannen krije mocht!

Dinsdagmiddag had in de pastorie nog een bijeenkomst plaats, alvorens het stoffelijk overschot naar Friesland werd overgebracht.

Ds. C. A. de Nood van Vorden sprak daar hij woorden van troost en bemoediging tot de treurende familie.

Achtereenvolgens werd het woord gevoerd namens den raad der Geref. Kerk; de Classis Zutphen; den Burgemeester der gemeente; den directeur der Groen van Prinsterer kweekschool; de N. H. Gemeente; het bestuur der Groen v. Pr. kweekschool; het Comité voor Inwendige Zending en het plaatselijk schooltoezicht.

Uit de verschillende toespraken bleek duidelijk, welk 'n hoogachting en liefde de overledene zich had weten te verwerven.

Zondagmorgen heeft Dr. J. Waterink van Zutphen in de Geref. Ker van Doetinchem de gemeente een woord van troost toegesproken, nu haar Herder en Leeraar van haar is weggenomen. Z.Eerw. deed dit naar aanleiding van Joh. 11 : 11.

Ook in de Ned. Herv. Kerk en in de „Zendingsgemeente” werd ds. Huisman's herdacht resp. door ds. K. J. Brouwer en ds. J. Groeneweg; want hoe scherp belijnd de overledene ook is geweest in zijn godsdienstige overtuiging, hij had 'n ruim hart en werkte, als het eenigszins kon, samen met degenen, die kerkelijk van hem gescheiden leefden, maar hetzelfde geloof deelachtig waren.

A. R. Rotterdammer.

25 Juli

Wijlen Ds. S. Huismans.

Aan een artikel in de „N. R. Ct.” over wijlen Ds. S. Huismans, waarin de overledene ook als voorstander van de Friesche taalbeweging herdacht wordt, is het volgende ontleend:

„Hij beperkte zich niet tot publicaties in het Friesch, maar trad ook op als hoofdredacteur van het „Friesch Kerkblad”, waarin zijn pittige opstellen de aandacht trokken ook buiten eigen kring. Kenmerkend was zijn afkeer van de gemeenplaats; tegen den ook onder Gereformeerden zoo vaak onbestreden voortwoekerenden „kerkelijken stijl”, heeft hij zich onverdroten verzet. Zijn Frieschen aard verloochende hij noch in zijn ambtswerk noch in zijn geschriften; hij placht, zooals de Friezen dat uitdrukken, een kat een kat te noemen en handhaafde de oorspronkelijkheid van zijn zienswijze op een voor menschen van anderen aard wel eens wat prikkelende manier. Ook speelde zijn zin voor humor hem ten overstaan van het helaas niet steeds voor humor ontvankelijke Hollandsche kerkvolk soms parten.

Deze eenvoudige dorpspredikant behoorde tot die frissche en vrije geesten, die van lieverlede op het Gereformeerde leven een nieuw stempel hebben gezet. Wars van bekrompenheid en beseffend, dat de kracht van het Gereformeerde geloof ook de wereldsche dingen moet kunnen dragen, bewoog hij zich als een ruim en verdraagszaam man in zijn omgeving. En in eigen kerkgenootschap stond hij verbeteringen voor, die taalen strijd zouden verwekken. Verrijking van het Gereformeerd kerklied, uitbreiding van den gezangenbundel, verbetering van de predikantstraktementen vonden in hem een welsprekend verdediger. Gelijk zijn referaten op predikantenvergaderingen altijd de aandacht trokken

door hun sterk persoonlijk stempel, waren de bijdragen, die hij, sinds hij in 1916 Anjum voor Zevenhoven verwisselde, onder den schuilnaam „Poortwachter” in de „Rijnlandsche Kerkbode” schreef, en die hij later in het Christelijk weekblad „de Ster” onder denzelfden schuilnaam voortzette, doorgaans belangwekkend, doordat zij een vaak geestig ingekleed eigen oordeel openbaarden.

Helaas is een sinds zijn verblijf te Doetinchem zich reeds vrij spoedig openbaarend lijden oorzaak geweest, dat deze nog in volle kracht zijnde en voor de toekomst veelbelovende man allengs meer op den achtergrond trad, zoodat zijn anders allicht juist de laatste jaren zoo te pas komende invloed op het ontwikkelingsproces van het godsdienstig gemeenschapsleven den Gereformeerden Kerken ontzegd is gebleven.”

Bij de begrafenis op Woensdag jl. te Loënga spraken achtereenvolgens: Dr. G. A. Wumkes, namens de Christelijk-Friesche taalbeweging; een afgevaardigde van de Kerk van Doetinchem; Ds. C. A. van Nood, van Vorden, namens de classis Zutphen; Dr. J. G. Ubbink, namens de Kerk van Zevenhoven; en in de consistorakiemer nog Ds. H. M. Dethmers, van Sneek, en verschillende broeders uit Anjum.

Verschillenden wezen er op, dat de overleden een krachtig en strijdbaar man was, die een edele ziel vol hartelijkheid en vriendelijkheid bezat. Op zijn schild rustte geen vlek. Maar vaak heeft men hem niet kunnen begrijpen en waardeeren, waardoor zoo vele van zijn idealen onvervuld bleven.

Er was ee zeer groote belangstelling bij de begrafenis.

Geldersche Kerkbode.
26 Juli.

Classe Zutphen.

Ds. SIPKE HUISMANS.

In Memoriam.

De eik is gevallen.

De krachtfiguur ook had zijn schat in aarden vat;... „en hij stierf”....

Wie hem gekend heeft voor eenige jaren, de stoere, stevige figuur kon niet denken, dat zoo spoedig reeds al die forsche kracht zou zijn gesloopt, al de energie zou zijn uitgebrand.

Maar een ziekte kwam. Sleepend en langzaam aan vernietigende alle levenshoop. En hij, die zijn laatste ambtelijk werk deed op het kerkhof te Doetinchem, is thans neergelegd in het graf zijner vaderen in het stille dorp in het land, dat de liefde van zijn groote hart had. Frieslands bodem bewaart zijn stof tot den dag van de Opstanding der dooden.

Sipke Huismans is niet meer.

In hem ging een figuur heen.

En onze gedachten vermenigvuldigen zich. Wanneer deze man, die zooveel kon, wat minder zichzelf was geweest, wanneer hij als sommigen, wat water bij den wijn had gedaan, geluisterd had naar „raadgevers” en „adviseurs”, hoe anders had dan zijn levensloop kunnen zijn.

Toen hij ijverde voor de geheelonthouding heeft men hem gezegd: laat dat, het zal uw carrière schaden. Maar hij dacht er niet aan. Eerst mijn overtuiging, en dan ik.

Toen hij streed voor de Friesche beweging, en ook in zijn vaderland tegenwerking ondervond, is het hem gezegd: vecht niet zoo, het zal uw toekomst geen goed doen. Maar hij ging zijn gang. Eerst mijn overtuiging, en dan ik.

Toen hij meewerkte voor de verrijking van ons kerkgezag is het hem gezegd: broeder, wat minder consequent, het zal uw voordeel zijn. Maar hij dacht er anders over. Eerst mijn overtuiging, en dan ik.

Onze vriend en neef was een figuur, ook om zijn nobel karakter.

O, ik weet, hij had zijn vijanden.

Maar ook, die hem „niet mochten” konden niets, niet het minst zeggen van zijn eerlijkheid, van zijn „recht-door-zee-gaan.”

Hij zei, wat hij dacht. Hij dacht solide. En hij sprak deswege langzaam. Vandaar, dat hij in zijn schrijven veel meer in zijn kracht was, dan in zijn spreken.

Maar en zijn schrijven, en zijn spreken werd gedragen door eenzelfde liefde tot hem heilige beginselen. En evengoed als ieder kon hij zich vergissen. Maar hierin vergiste men zich in Ds. Huismans nooit: hij meende, wat hij betoogde, en hij betoogde, wat hij meende.

Vandaar, dat hij vele vrienden had, en dat hij het vertrouwen van zoovelen wist te verwerven.

Vele gaven had God hem geschonken. En daarbij eene gave, die misschien wel het minst wordt gewaardeerd in onzen tijd, en onder onze menschen. Dat is de gave der ironie, dat is de gave, om, desnoods, ook het wapen van sarcasme te hanteeren. Steeds geestig, en schier nimmer prikkelend, wist hij door deze wapenen op dikwijls kostelijke wijze te strijden. Maar ons volk verstaat het slecht, dat ook deze gaven gewaardeerd moeten worden. En veel is beantwoord met een bittere opmerking, terwijl het eerst gesproken woord gekomen was over zijn lachende lippen.

Misschien, dat na jaren „de Poortwachter” wordt gewaardeerd.

Hij heeft gestreden voor de zaak van onze kerken.

Hij heeft geworsteld, om die kerken te doen blijven in het rechte spoor.

En nog op zijn sterfbed was hij daarmee bezig.

Op den dag voor zijn heengaan stond ik aan zijn sterfbed. Reeds was voor het laatst in zijn leven de zon haar hoogtepunt gepasseerd. En toen ik hem vroeg, of hij ook nog iets te zeggen had tot onze kerken, tot het Gereformeerde volk, wier zaak hij zoo innig liefhad, toen kwam het met gebroken stem....

„Ja....”

Even sloot hij de oogen, het spreken viel hem zwaar....

Ik zeide, zeg het maar kort... dan begrijp ik 't wel...

Toen kwam een peinzende uitdrukking op zijn gelaat... Nog hield hij de oogen gesloten...

En dan kwam het met moeite...

„zeg hen, dat ze nooit de zuivere lijn verlaten...”

een pijnlijke trek op zijn gelaat...

omstanders herhaalden zijn woorden, om te doen zien, dat hij verstaan was...

en toen volgde er...

„zooals die door Kuyper gewezen is...”

Dat was Sipke Huismans.

Vaste lijn, vaste gang...

Veel was hij met de dingen van ons kerkelijk leven bezig.

En in zijn ironie spaarde hij zichzelf niet. Hij zei het eens: och er is zooveel, dat mijn kwaal is...

En toen zinspelend op gebeurtenissen in ons kerkelijk leven ironiseerde hij: dat en dat, en zus en zoo is eigenlijk alleen mijn kwaal. Ik ben er ziek van geworden. Dwaas hè, om daarom je ziek te voelen...

Maar wie hem kenden wisten, dat hij leed onder velerlei gebeurtenissen.

Het heeft hem uitermate pijn gedaan, dat hij in de laatste jaren van zijn leven de pen niet meer mocht hanteeren. Hij wist, dat er zoovelen schreven, die zooveel minder te zeggen hadden dan hij. Hij wist, dat zijn al maar vasthouden, wanneer hij overtuigd was in zijn recht te zijn, een der oorzaken was, waarom hij schier nimmer gevraagd werd mee te werken aan krant of... tijdschrift.

Maar dan zei hij: het gaat om mijn overtuiging. En als ik die niet meer zeggen mag, dan zal ik zwijgen.

Maar dat zwijgen verteerde hem menigmalen. En nimmer heeft hij deswege een hard woord gezegd aan het adres van onze kerken.

Want hij had Gods werk in de kerken van ons vaderland lief met heel zijn ziel.

Enkelen slechts, die hem goed kenden, verstonden hem.

En zij zagen iets van den schat zijns harten.

Hij leefde mee. En wanneer anderen met hem meeleefden stemde hem dat dankbaar.

Dit was een stuk van zijn groote karakter, dat hij nimmer anderen, wier leven zooveel voorspoediger zich ontwikkelde, dan het zijne, alleen daarom tegen was.

Hij leefde zoo echt mée.

Nog op zijn sterfbed, op den dag voor zijn heengaan informeerde hij nauwkeurig, welke wijk ik te Amsterdam zou krijgen, gaf hij mij welgemeend raad, en leefde hij in den toestand...

„Ik had je zoo graag bevestigd in Amsterdam”, zei hij...

Even die pijnlijke trek... Spreken viel hem ook zoo zwaar...

„Maar nu kan het niet meer...”

Toen zweeg hij...

En even later kwam het...:

„Groet de classisbroeders van me...”

„Alle...maal...”

„Ook...”

en hij noemde namen, en sprak van de persoonlijke omstandigheden van enkele hunner...

De dagbladen deelden een dag voor zijn dood mee, dat hij voortdurend bewusteloos was. Dit bericht was volmaakt onjuist.

Behalve den voorlaatsten nacht, had hij in de laatste dagen wel elken avond een „opiumpoeder” ontvangen. Daardoor mocht hij 's morgens wat minder helder zijn, van bewusteloosheid was geen sprake.

Hij ging heen, bijna tot het laatste bij kennis. Eenige uren voor zijn dood kreeg hij weer een spultje. En toen is hij heengegaan. Zaterdagmorgen om half vijf...

In een nacht, een week voor zijn overlijden, droomde hij.

's Morgens vertelde hij 't zijn vrouw, en 's middags mij...

„Tweemaal heeft de Satan mij aangevallen...”

„Maar ik heb... hem verslagen... Alleen door het Woord...”

Alleen door het Woord...

Daar hebt ge tot op zijn sterfbed Ds. Huismans...

Gezond... gereformeerd...

Ook eigen strijd, eigen moeite...

Maar alles gedragen door het Woord onzes Gods...

Koud mocht hij soms schijnen door zijn zoo sterk vasthouden aan de voorwerpelijke vastheid van het Woord des Heeren — hij was in waarheid soms heel warm. Juist als hij iets van warmte bij anderen merkte.

Ik zeide, anderer meeleven stemde hem dankbaar...

Op den laatsten dag zijns levens hadden we amen met hem gebeden...

⁸ Hij had reeds afscheid genomen van zijn gade en kinderen.

Hij had order gegeven aan zijn huis.

Zijn begrafenis geregeld...

Hij had zich overgegeven aan zijn God...

En gezegd, dat het alles vrede was. „Ik ga naar de rust”, zoo sprak hij...

Dat zei zoo heel veel... rust voor hem...

Toen baden we samen...

En toen we gebeden hadden was het:

„Daar kan ik „amen” op zeggen...”

„En ik dank je... dat je zoo ingeleefd heb... in mijn... toestand...”

Daar hebt ge den vollen Huismans...

Dankbaar, wanneer hij iets van warmte voelde in het voor hem veelal zoo koude leven...

Nu is hij daar, waar eeuwig de warmte van Gods liefde straalt aan het vaderhart.

Als hij spreken kon, dan zou hij het vragen...

Warme liefde allereerst voor de zaak van Gods koninkrijk en voor de zaak van onze kerken...

Liefde, ook voor de zwakke kerk van Doetinchem,

wier nooden hem dikwijls zoo zwaar wogen...

Liefde tenslotte ook voor zijn gade en kinderen, om welke hij menigwerf zoo bezorgd de toekomst tegenzag...

Ds. Huismans laat een erfenis na...

De gedachtenis des rechtvaardigen...

De herinnering aan een figuur onder de dienaren des Woords...

Hij laat een spoor na...

En dat spoor is licht...

W.

Friesch Kerkblad.

25 Juli

— Ds. S. Huismans †.

Zaterdagmorgen te half vijf is op 51-jarigen leeftijd overleden Ds. S. Huismans, Ger. predikant te Doetinchem.

De overledene heeft de kerken te Anjum, Zevenhuizen, en Doetinchem gediend.

In zijn eerste gemeente werd hij in 1901 tot het dienstwerk ingeleid door Ds. H. M. Dethmers van Sneek.

Ds. Huismans heeft ook enkele jaren de leiding gehad van het Chr. Selskip for Fryske Taal- en Skriftenkennis en heeft in het maandblad van deze organisatie krachtig mee gewerkt aan deze zaak.

Voorts is hij in Friesland bekend geweest als redacteur van het „Friesch Kerkblad”, waar hij a's „Doortwachter” week aan week zijn beschouwingen over tal van zaken gaf, o.a. de Gezangenkwestie.

Ook is hij Voorzitter geweest van de Gewestelijke organisatie van Patrimonium.

De arbeid van dit Christelijk-Soeanni Verbond had de liefde van zijn hart. Ook is hij menige keer als pionier opgetreden voor de zaak van de Geref. Vereen. voor Drankbestrijding.

Zijn ijveren voor deze en andere organisaties deed hem kennen als een self made man, heelemaal geen club-mensch, zoonls er zoovelen zijn. Hij maakte zich vrienden, maar zijn spreken en schrijven maakte ook dat menigeen het niet altijd met hem eens was, wat hem echter nimmer ontmoedigde.

De laatste jaren verhinderde lichamelijke ongesteldheid den anders zoo vurigen Fries, zijn werk voort te zetten.

De Heere riep hem thans tot Zich, om het loon te ontvangen, genadeloon op zijn arbeid.

Sterke de Heere de weduwe, kinderen en familie met Zijn verborgen ondersteuning.

011 DE Ds. S. Huysmans †.

Nei in pear jier fen omgammeljen is to Doetinchem Ds. S. Huysmans forstoarn.

Ds. Huysmans wier in Fries fen kom-ôf (in Leecheanster.) en.... in Fries yn mirch en bonken. Hy wier it, dy't, mei de hear Kamerling, om 1905 hinne safolle war die det der in Christlik Frysk Selskip oprjuchte waard. Lang hat er dêr de iverige foarsitter fen west.

Hy stie dodestiids to Aenjum, hwer't hy yn 1901 domeny waard.

In jiermennich lyn is er dêrwei forroppen nei Doetinchem. Yn 'e Fryske biweging hearde men sunt dy tiid nei folle mear fen him. It is him gien as safolle oaren: hy hat der greater forwachtingen fen hawn as men hadde mei, en liet geandewei mear de moedfearren hingje, do't er mirk, det it net gean koe sa't er graech woe.

Hy wier yn 'e omgong in frjeonlike, fleurige man. Kaem men mei him oer dit ef dat to praten, den die 't yen gau bliken, det er wol wist hokker kant er út woe.

Hy is 50 jier âld wurden.

Goudsche Kerkbode.
25 Juli.

Ds. S. Huismans †

Met innige droefheid des harten zetten
we ons neer, om een „in memoriam” te
wijden aan onzen ambtgenoot

Ds. SIPKE HUISMANS,
pred. te Doetinchem.

Deze dienaar des Woords was een
zeer begaafde en sympathieke broeder.
Hij was in Friesland als predikant te
Anjum en vooral als hoofdredacteur van
Friesch Kerkblad een man van grooten
invloed. Wie herinnert zich niet zijn pittige
stukjes als „Poortwachter”. Eerst in Friesch
Kerkblad, daarna, toen hij te Zevenhoven
stond in „de Rijnlandsche Kerkbode” en
eindelijk, toen hij naar Doetinchem was
vertrokken in „De Ster”. Als Fries had
hij de Friesche taal zeer lief. Geen wonder
dat men hem koos als voorzitter van „Het
ChristSelskip for Fryske Tael- en Schriften-
kennisse”. In de mobilisatie hield hij te
Tilburg voor de Friesche soldaten een
predikatie in het Friesch. Alles ging in

dien dienst toe in de Friesche taal. Hij was een groot liefhebber en sterk voorstander van de uitbreiding der gezangen. 't Was zijn innige overtuiging, dat de N. T. gemeente ook in haar Kerklied niet in profetische taal, maar in taal der vervulling moest kunnen zingen van haar Heiland en Koning Jezus. Nu is hij bij zijn Heiland en mag hij met de schare van verlostten voor den troon des Lams eeuwig zingen van het Lam, dat hem kocht met Zijn bloed. Zij dit voor de weduwe met haar zes kinderen een rijke vertroosting.

Hij heeft gearbeid, totdat hij door een ernstige en smartelijke krankheid op het ziekbed werd geworpen. De eeuwigheid zal openbaren met hoeveel vrucht ook deze dienaar des Woords heeft gearbeid.

Geboren 10 Maart 1873 bereikte hij alzoo slechts den leeftijd van 51 jaar.

Trooste de Heere de bedroefde Familie en de treurende gemeente en doe Hij de gedachtenis ook van dezen rechtvaardige tot zegening zijn.

S.

D. J. Lap

Rijnlandsche Kerkbode.
26 Juli

Ds. S. Huismans. †

Reeds lang was het bekend, dat Ds. S. Huismans van Doetinchem lijdende was. Dat echter de krankheid van zóó ernstigen aard was, dat zij op zijn dood zou uitloopen, was ons niet ten oore gekomen. Onverwacht bereikte ons het alarmeerende bericht van den ernst van zijn toestand. Kort daarna volgde de mededeeling van zijn heengaan.

Ook de Rijnlandsche Kerkbode mag niet verzuimen een woord aan zijn nagedachtenis te wijden.

Van 4 Juni 1916 of, den dag waarop hij te Zevenhoven in het ambt werd bevestigd, tot op 20 Mei 1918 heeft hij onder ons verkeerd. Op den eersten Pinksterdag nam hij van Zevenhoven afscheid en den daarop volgende morgen van de gemeente te Noorden.

Zijn gaven als schrijver werden spoedig door de classis Woerden erkend blijkens zijn benoeming tot redacteur onzer Kerkbode in plaats van Ds. F. A. van den Heijden, die naar Wassenaar vertrok. In het nummer van 7 Oct. 1916 verschenen de eerste stukjes van den Poortwachter, welke schuilnaam van Ds. Huismans reeds alom bekend was. Sedert dien tijd werden de klanken, in het voorbijgaan opgevangen, door hem weergegeven in de Rijnlandsche Kerkbode. Van dien dag af tot den 25sten

Mei 1918, toen de laatste klank gehoord werd, greep menig een naar de Kerkbode om in de allereerste plaats te luisteren, naar hetgene de Poortwachter had gehoord.

Ds. Huismans kon goed hooren. Hij luisterde scherp. Hij had een bijzondere gave om iets op te merken. En hij wist in pittige, soms wel wat prikkelende taal, zijn opmerkingen te geven.

Al werden zijn stukjes gretig gelezen, zij vonden niet altijd weerklank in de harten. Hij stiet wel eens meer af, dan hij wilde, zijn doel was het kranken te genezen. Niet altijd wist hij den kranke toe te spreken zóó dat hij diens vertrouwen won. Dit neemt niet weg, dat zijn woorden meermalen raak waren — hij zette het mes in de wonde. De zeere plaatsen raakte hij met zijn vinger aan.

Hij is nog niet vergeten. Zijn lezers wisten steeds, dat achter den humor diepen ernst school.

Dikwijls werd meer zijn sarcasme dan zijn liefde gevoeld. Ook de arbeid van Ds. Huismans was niet volmaakt. Het was, evenals al ons werk, stukwerk. Maar dit staat wel vast, dat zijn levensdoel was zijn Koning te dienen met de talenten, welke hem waren toevertrouwd.

Op de classicale vergaderingen profiteerden wij meermalen van zijn heldere en weldoordachte adviezen. Hij wist te scheiden en te onderscheiden. Hij gaf de richting aan.

B.

*Ds. J. Brouwer.
Oude wetering*

Geldersche Kerkbode

1 Aug

Vergankelijkheid.

Wat kan er in een paar dagen tijds toch veel gebeuren!

De eerste berichten, die mij bij mijn thuiskomst van mijn vacantiereis werden medegedeeld, waren mededeelingen van bedroevenden aard.

Zutphen en Geesteren weldra vacant!

Gevoelige slagen voor onze Classe!

Het gemis van Dienaren des Woords als de pastores van Zutphen en Geesteren zijn zal worden gevoeld.

Maar hoezeer het ons ook leed doet, dat we hen weldra niet meer in ons midden zullen zien, toch is dat verlies niet te vergelijken met de zware beproeving, die over Doetinchems Kerk en over het huisgezin van Doetinchems ontslapen Herder is gekomen.

Met ontroering, maar ook met volkomen instemming las ik, wat Collega Waterink in de vorige Kerkbode over Ds. Huismans heeft geschreven. de Genestet zingt in een van zijn Leekedichtjes:

„Wees u zelf, sprak ik tot iemand

Maar hij kon niet, hij was niemand!”

Dat kon van Huismans gelukkig *niet* gezegd worden.

Hij was *iemand*. Hij was een persoonlijkheid. Een man met karakter, met een hoogstaand karakter.

Wie hem niet kende en voor 't eerst ontmoette, vond hem stroef, maar wie hem mocht ontmoeten bovenal in meer intiem kring, bemerkte al

spoedig, welk een warm hart er klopte in zijn borst.

Een hart vol warmte voor zijn vrienden! een hart vol liefde voor zijn arbeid! een hart vol heimwee — door genade — naar de gemeenschap met zijn God!

Er werd bij hem gevonden die mengeling van levensernst en levenstroost, die den humor doet geboren worden.

Hij zag dikwijls de kleinheid des menschen en daartegenover de grootheid en rijkdom van het Koninkrijk Gods; hij geloofde van ganscher harte, dat God het zwakke en onedele heeft uitverkoren en dat Hij den wijze beschaamt; hij merkte o zoo spoedig op, hoe vaak somtijds achter den schoonen uitwendigen schijn een verdorven en bezoedelde ziel zich verschuilde; maar hij zag ook door de scheuren van een uiterlijk versleten gewaad meer dan eens den lichtenden glans van een door God begenadigd en verrijkt zieleleven, dat anderen tot zegen strekte.

Dat gaf hem als „Poortwachter” zoo menig schitterend artikel in de pen.

Dat bracht er hem toe, om met vlijmenden spot het klein gedoe te geeselen van hen, die meenden iets groots, iets voortreffelijks te zijn!

Maar dat deed hem ook het schild opheffen voor den bedrukte en voor den benauwde, die een helper en een trooster zocht!

Wij hebben veel in hem verloren.

Maar de Heere weet wat goed is voor ons. Ook wat goed is voor de treurende familie en voor Doetinchems treurende Kerk!

Hij leidt en bestuurt en regeert!

Hij zorgt en hoort het gebed!

Zij Hij onze toevlucht en vervulle Hij alle gemis door Zijne tegenwoordigheid en Zijne gemeenschap.

RENTING.

Friesch Kerkblad.

1 Aug

* * Ds. S. Huismans. †

De lezers van ons blad zullen met ontroering gelezen hebben, dat ds. Huismans, die indertijd aan de redactie verbonden was, op 51-jarigen leeftijd te Doetinchem is overleden.

Hij had zijn stokpaardjes en bereed die vol animo.

Maar anders, zijn nagedachtenis zal onder ons in zegening blijven als van een man uit één stuk, een oprecht man, een ferme man, die van zijnen God rijke gaven had ontvangen van verstand en hart, waarmee hij heeft gewoekerd.

We zullen hem zeer missen ook in ons kerkelijk leven.

Trooste de Heere zijne weduwe en nu vaderlooze kinderen.

Er ligt iets tragisch in, dat deze zoon van Friesland, die zijn volk en zijn taal lieft had als weinigen, die van heimwee naar Friesland verteerd werd, doch onder vreemde luchten den laatsten adem uitblies als een balling, bevel gaf van zijn gebeente, dat het in Friesland moest begraven worden.

Gelukkig, dat hij ook hierin met Jozef overeen kwam, dat hij in het geloof is gestorven en zich een vreemdeling en bijwoner wist bij zijnen God.

Hij is nu thuis en rust van zijnen arbeid.

Zij, die hem gekend hebben, weten dat er met hem een vorst, ja een groote in Israël gevallen is, van wien nog veel voor ons volk en onze kerken kon verwacht. Wanneer Huismans zich ten volle had kunnen ontplooien, zich had kunnen uitleven, zoodat zijn rijke gaven tot volle ontwikkeling waren gekomen, — men zou wat gezien hebben! Doch 's Heeren wegen met hem waren anders en Hij vergist Zich nimmer. Met weemoed staren we op de ledige plaats, die door het sterven van Huismans in de reien onzer predikanten is gekomen.

We weten het wel, niemand is omissbaar, maar een man als Huismans zal wel gemist worden.

D. D. van der Heulen.

Friesch Kerkblad.

1 Aug.

Een laatste woord van Ds. S. Huismans.

Dr. J. Waterink wijdt in de „Geldersche Kerkbode“ hartelijke woorden aan de nagedachtenis van Ds. S. Huismans, bij velen meer bekend als de „Poortwachter“.

In hem ging een figuur heen, zoo schrijft hij.

En onze gedachten vermenigvuldigen zich. Wanneer deze man, die zooveel kon, wat minder zichzelf was geweest, wanneer hij als sommigen, wat water bij den wijn had gedroefd, geluisterd had naar „raadgevers“ en „adviseurs“, hoe anders had dan zijn levensloop kunnen zijn.

Toen hij ijverde voor de geheelonthouding heeft men hem gezegd: laat dat, het zal uw carrière schaden. Maar hij dacht er niet aan. Eerst mijn overtuiging, en dan ik.

Toen hij streed voor de Friesche beweging, en ook in zijn vaderland tegenwerking ondervond, is het hem gezegd: vecht niet zoo, het zal uw toekomst geen goed doen. Maar hij ging zijn gang. Eerst mijn overtuiging, en dan ik.

Toen hij meewerkte voor de verrijking van ons kerkgezang, is het hem gezegd: broeder, wat minder consequent, het zal uw voordeel zijn. Maar hij dacht er anders over. Eerst mijn overtuiging, en dan ik.

Op den dag voor zijn heengaan stond ik aan zijn sterfbed. Reeds was voor het laatst in zijn leven de zon haar hoogtepunt gepasseerd. En toen ik hem vroeg, of hij ook nog iets te zeggen had tot onze Geref. Kerken, tot het Gereformeerde volk, wier zaak hij zoo innig liefhad, toen kwam het met gebroken stem...

„Ja...“

Even sloot hij de oogen, het spreken viel hem zwaar....

Ik zei: zegt het maar kort dan begrijp ik 't wel

Toen kwam een peinzende uitdrukking op zijn gelaat Nog hield hij de oogen gesloten

En dan kwam het met moeite . . .

„zeg hen, dat ze nooit de zuivere lijn verlaten“

Een pijnlijke trek op zijn gelaat

omstanders herhaalden zijn woorden, om te doen zien, dat hij verstaan was

en toen volgde er

„zooals die door Kuyper gewezen is“

Dat was Sipke Huisman.

Vaste lijn, vaste gang

De dagbladen deelden een dag voor zijn dood mee, dat hij voortdurend bewusteloos was. Dit bericht was volmaakt onjuist.

Hij ging heen, bijna tot het laatste bij kennis. Eenige uren voor zijn dood kreeg hij weer een spuitje. En toen is hij heengegaan. Zaterdagmorgen om half vijf.

In een nacht, een week voor zijn overlijden, droomde hij.

's Morgens vertelde hij 't zijn vrouw, en 's middags mij

„Tweemaal heeft de Satan mij aangevallen“

„Maar ik heb hem verslagen“

Alleen door het Woord“

Alleen door het Woord.

Daar hebt ge tot op zijn sterfbed Ds. Huisman.

Gezond gereformeerd.

Ook eigen strijd, eigen moeite.

Maar alles gedragen door het Woord onzes Gods. Koud mocht hij soms schijnen door zijn zoo sterk vasthouden aan de voorwerpelijke vastheid van het Woord des Heeren — hij was in waarheid soms heel warm. Juist als hij iets van warmte bij anderen merkte. Ik zeide, anderz menlevens stemde hem dankbaar. Op den laatsten dag zijns levens hadden we samen met hem gebeden

Hij had reeds afscheid genomen van zijn gade en kinderen.

Hij had order gegeven aan zijn huis.

Zijn begrafenis geregeld

Hij had zich overgegeven aan zijn God.

En gezegd, dat het alles vrede was. „Ik ga naar de rust“, zoo sprak hij . . .

Dat zal zoo heel veel . . . rust voor hem . . .

Toen baden we samen

En toen we gebeden hadden was het:

„Daar kan ik „amen“ op zeggen“

„En ik dank je . . . dat je zoo ingeleefd hebt . . . in mijn . . . toestand . . .“

Daar hebt ge den vollen Huisman

Dankbaar, wanneer hij iets van warmte voelde in het voor hem veelal zoo koude leven . . .

Nu is hij daar, waar eeuwig de warmte van Gods Heide straalt van het vaderhart.

Gereformeerd Kerkblad *voor* *Drente en Overijssel.*

Woord en wandel.

Ds. S. Huismans. †

Ook bekend als „de Poortwachter”.

Na een langen weg van kruis is hij in den Heere ontslapen.

Van nabij hebben wij hem niet gekend, tenminste niet van beteekenis.

Maar wel uit de pers. Hij bezat de schrijversgave. Een artikeltje van „de Poortwachter” sloeg men niet licht over.

Dikwijls dacht men dan: „dit moest ge nu zóó niet gezegd hebben.” En toch voelde men, in al wat hij schreef, de liefde van een warmkloppend hart; de liefde van een leven, dat zich aan Gods zaak had gewijd.

Maar . . . Huismans ontstemde de menschen wel eens, hoewel hij het goed meende en in den grond gelijk had. En het doel is niet de menschen te ontstemmen, maar om ze te winnen. Niet om ze te winnen voor onszelf, want dat probeerde Huismans heelemaal niet; maar om ze te winnen

voor dat, wat inderdaad aan Gods eer en aan het heil zijns volks bevorderlijk is.

En dat bedoelde „de Poortwachter”, ook dan wanneer hij in de manier van zeggen meer zichzelf gaf, dan dat hij aan zijn onderscheidene lezers dacht.

Maar men proefde toch, tenzij men dat beslist niet wilde, in wat hij schreef een edel karakter. Hij schreef pittig, puntig, soms geestig, dikwijls raak; — soms al te raak, te overheerscht. Zoo heeft iedere heilige zijn gebreken.

Daarom is het goed, dat voor hen een stervensuur komt op 's Heeren tijd. Voor den een wat vroeger dan voor den ander.

Dit kunnen we van „de Poortwachter” ter zijner gedachtenis getuigen: Hij was een *christen*, en hij was een *man*. Daarom is zijn heengaan voor onze kerk een verlies. Want christenen, die *mannen* zijn, en mannen, die *christenen* zijn, levert onze tijd niet bij menigten op.

LAMAN.

— Ds S. Huismans †

— Ds S. Huismans †

Aan onze kerken ontviel in Ds Huismans een man, die om zijn arbeid veel van zich deed spreken.

Met name door de pers.

Hij was persman in zijn hart.

Vele origineele artikelen vloeiden uit zijn pen.

Hij had een eigen schrijftrant.

Dat is op zichzelf reeds van groote beteekenis.

Zulken zijn er niet zoo heel veel in ons goede land en in onze kerken.

Op zijn hoogtepunt stond hij als Poortwachter in de „Rijnlandsche Kerkbode”.

In de „Ster” heeft hij nooit geaard.

Hij was te veel kerkelijk man, dan dat hij in een weekblad, dat ook voor niet-Gereformeerden bestemd was, de daarbij passende taal kon spreken.

Daarenboven ging hij langzamerhand zich te zeer op een paar kwesties concentreren.

En dat verveelt vanzelf.

Zelf wilde hij daarvan niet weten.

Hij stortte over hen, die daarin van hem afweken, soms volle hoornen van sarkasme uit, ook zonder hen te noemen.

En zoodra iemand sarkastisch wordt, blijft hij alleen staan.

Humoristisch, ironisch, satiriek, dat alles verdraagt men of men heeft schik in het geval.

Alleen van sarkasme is men niet gediend.

Dat hij ten laatste nergens meer een plaats vond om te schrijven, heeft hij gedeeltelijk zichzelf te wijten gehad.

Maar al stellen we dit vast, hij is toch ook te weinig gewaardeerd.

Had hij meer waardeering gevonden, mogelijk was hij niet zoozeer tot sarkasme vervallen.

Hij was een principiëel man en kwam daarvoor ook steeds uit.

Zelfs op zijn sterfbed.

Hij liet nog aan ons Gereformeerde volk de boodschap overbrengen, dat ze de lijn van Kuyper moesten vasthouden.

Het is gesproken naar ons hart.

Dit enkele woord zal mogelijk velen, die hem min of meer antipathiek vonden, met sympathie vervullen.

Want ten slotte gaat toch het principiële boven het beminnelijke.

De strenge Paulus is ver te verkiezen boven den beminnelijken rijken jongeling.

Wij zijn er den Heere dankbaar voor, dat Hij hem op zijn sterfbed aldus deed spreken.

Hij is gestorven als een arm zondaar, rijk in Christus.

Hij is gestorven als Calvinist.

Dat op een afstand houdende had Huismans bovendien alleen voor den buitenstaander.

Niet voor die hem intiem kende.

Het stukje van Dr Waterink, zijn neef, doet in deze zoo verkwikkend aan.

Hij schreef o.m. in de „Geldersche Kerkbode”:

Op den dag van zijn heengaan stond ik aan zijn sterfbed. Reeds was voor het laatst in zijn leven de zon haar hoogtepunt gepasseerd. En toen ik hem vroeg, of hij ook nog iets te zeggen had tot onze kerken, tot het Gereformeerde volk, wier zaak hij zoo innig liefhad, toen kwam het met gebroken stem....

„Ja....”

Even sloot hij de oogen, het spreken viel hem zwaar....

Ik zeide, zeg het maar kort dan begrijp ik 't wel....

Toen kwam een peinzende uitdrukking op zijn gelaat.... Nog hield hij de oogen gesloten....

En dan kwam het met moeite....

„zeg hen, dat ze nooit de zuivere lijn verlaten....”

een pijnlijke trek op zijn gelaat....

omstanders herhaalden zijn woorden, om te doen zien, dat hij verstaan was....

en toen volgde er....

„zooals die door Kuyper gewezen is....”

Dat was Sipke Huismans.

Vaste lijn, vaste gang....

Veel was hij met de dingen van ons kerkelijk leven bezig.

En in zijn ironie spaarde hij zichzelf niet. Hij zei het eens: och er is zooveel, dat mijn kwaal is....

En toen zinspelend op gebeurtenissen in ons kerkelijk leven ironiseerde hij: dat en dat, en zus en zoo is eigenlijk alleen mijn kwaal. Ik ben er ziek van geworden. Dwaas hē, om daarom je ziek te voelen....

Maar wie hem kenden wisten, dat hij leed onder velerlei gebeurtenissen.

Het heeft hem uitermate pijn gedaan, dat hij in de laatste jaren van zijn leven de pen niet meer mocht hanteeren. Hij wist, dat er zooveel schreven, die zooveel minder te zeggen hadden dan hij. Hij wist, dat zijn al maar vasthouden, wanneer hij overtuigd was in zijn recht te zijn, een der oorzaken was, waarom hij schier nimmer gevraagd werd mee te werken aan krant of tijdschrift.

Maar dan zei hij: het gaat om mijn overtuiging. En als ik die niet meer zeggen mag, dan zal ik zwijgen.

Maar dat zwijgen verteerde hem menigmaal. En nimmer heeft hij deswege een hard woord gezegd aan het adres van onze kerken.

Want hij had Gods werk in de kerken van ons vaderland lief met heel zijn ziel.

Enkeligen slechts, die hem goed kenden, verstonden hem.

En zij zagen iets van den schat zijns harten.

Hij leefde mee. En wanneer anderen met hem meeleefden stemde hem dat dankbaar.

Dit was een stuk van zijn groote karakter, dat hij nimmer anderen, wier leven zooveel voorspoediger zich ontwikkelde, dan het zijne, alleen daarom tegen was.

Hij leefde zoo echt mée.

Nog op zijn sterfbed, op den dag voor zijn heengaan informeerde hij nauwkeurig, welke wijk ik te Amsterdam zou krijgen; gaf hij mij welgemeend raad, en leefde hij in den toestand...

„Ik had je zoo graag bevestigd in Amsterdam”, zei hij....

Even die pijnlijke trek.... Spreken viel hem ook zoo zwaar....

„Maar nu kan het niet meer....”

Toen zweeg hij....

En even later kwam het....:

„Groet de classisbroeders van me....”

„Alle...maal....”

„Ook....

en hij noemde namen, en sprak van de persoonlijke omstandigheden van enkele hunner....

De dagbladen deelden een dag voor zijn dood mee, dat hij voortdurend bewusteloos was. Dit bericht was volmaakt onjuist.

Behalve den voorlaatsten nacht, had hij in de laatste dagen wel elken avond een „opiumpoeder” ontvangen. Daardoor mocht hij 's morgens wat minder helder zijn, van bewusteloosheid was geen sprake.

Hij ging heen, bijna tot het laatste hij kennis.

Eenige uren voor zijn dood kreeg hij weer een spuitje. En toen is hij heengegaan. Zaterdagmorgen om half vijf...

In een nacht, een week voor zijn overlijden, droomde hij.

's Morgens vertelde hij 't zijn vrouw, en 's middags mij....

„Tweemaal heeft de Satan mij aangevallen....”

„Maar ik heb hem verslagen.... Alleen door het Woord....”

Alleen door het Woord....

Daar hebt ge tot op zijn sterfbed Ds Huismans....

Gezond.... gereformeerd....

Ook eigen strijd, eigen moeite....

Maar alles gedragen door het Woord onzes Gods....

Koud mocht hij soms schijnen door zijn zoo sterk vasthouden aan de voorwerpelijke vastheid van het Woord des Heeren — hij was in waarheid soms heel warm. Juist als hij iets van warmte bij anderen merkte.

Ik zeide, anderer meeleven stemde hem dankbaar....

Op den laatsten dag zijns levens hadden we samen met hem gebeden....

Hij had reeds afscheid genomen van zijn gade en kinderen.

Hij had order gegeven aan zijn huis.

Zijn begrafenis geregeld....

Hij had zich overgegeven aan zijn God....

En gezegd, dat het alles vrede was. „Ik ga naar de rust”, zoo sprak hij....

Dat zei zoo heel veel.... rust voor hem....

Toen baden we samen....

En toen we gebeden hadden was het:

„Daar kan ik „amen” op zeggen....”

„En ik dank je.... dat je zoo ingeleefd hebt.... in mijn.... toestand....”

Daar hebt ge den vollen Huismans....

Dankbaar, wanneer hij iets van warmte voelde in het voor hem veelal zoo koude leven....

Dikwijls kwam bij iemands sterven de vraag bij ons op: waarom mocht zoo iets bij zijn leven niet eens gezegd worden?

Zoo ook hier.

O, ik weet het wel: het gaat haast niet.

En toch....

HEPP.

Doetinchems Weekblad.

1 Aug.

DOETINCHEM.

Ds. S. Huismans †

't Is ons een behoefte ook in ons blad enkele woorden te wijden aan de nagedachtenis van den Predikant der Geref. Kerk alhier, die Zaterdagmorgen 19 Juli na een langdurig lijden, in den ouderdom van 51 jaar ontslapen is.

Ds. Huismans is in de Geref. kringen een man niet zonder beteekenis geweest. Toen hij in Anjum stond, zijn eerste Gemeente, was hij Hoofdredacteur van het Friesche Kerkblad en later te Zevenhoven van de Rijnlandsche Kerkbode, terwijl hij ook in zijn Doetinchemsche jaren — hij kwam hier in 1918 — in meer dan een blad nu en dan zijn stem deed hooren.

Hij was een warm voorstander van de verrijking van het kerklied in de Geref. Kerk, er met anderen telkens op aandringende dat de bundel gezangen zou worden uitgebreid, opdat bij den eeredienst ook N. T. tonen konden worden aangeslagen.

Hij is tevens geweest de stichter van het Chr. Selschip in Friesland en bleef een bezielend voorvechter van de z.g. Friesche beweging. Geen wonder dat Dr. Wumkes van Sneek hem vooral als zoodanig bij zijn begrafenis te Loënga, in een Friesche toespraak herdacht.

't Is ons echter v.n. te doen om te zeggen, dat niet het minst hier in Doetinchem veel aan Ds. H. verloren is, in de eerste plaats natuurlijk voor zijn eigen Gemeente, maar ook voor andere kringen. Hij was een stoere persoonlijkheid, een echte Fries, die wist wat hij wilde en wel overtuigd de Gereformeerde beginselen bleek toegedaan, maar — hij had tegelijk een heel ruim hart, waardeerende het goede dat buiten zijn eigen kerk was te vinden en waar het kon met verwante kringen samenwerking zoekend.

Meermalen is hij dan ook in de Kapel onzer Zend. Gemeente in de Week der gebeden voorgedaan en de Conferenties voor Inw. Zending woonde hij geregeld bij, graag aan de discussies deelnemende.

In den arbeid onzer Plaatselijke Vereeniging voor Inw. Zending nam hij als Penningmeester een kloek aandeel en in de Tentbeweging werkte hij van harte mee. Nog den vorigen zomer, toen hij reeds lijdende was, zette hij er alles op, den laatsten avond van de campagne een woord in de Tent te spreken. 't Was een uitnemend woord over het Koninkrijk Gods.

'k Herinner mij dien avond nog zoo goed, toen met hem ook Dr. Brouwer en ik het woord voerden, drie verschillende kringen vertegenwoordigend en tegelijk getuigend van onze eenheid. Dat was op zich zelf reeds een prediking. Zoowel Dr. Brouwer als ik hebben ons dan ook gedrongen gevoeld, den Zondagmorgen na zijn overlijden in de Groote Kerk en de Kapel den overleden ambtsbroeder te gedenken. Wij hadden het te voren niet afgesproken, maar deden het beiden spontaan, wat zeker nog te meer teeknend is.

Ja, wij zullen Ds. Huismans missen in allerlei opzichten en daarom zal het ons een vreugde wezen, als zijn e.v. opvolger een even ruimhartig man zij als hij, wat gelukkig aan beginselvastheid niets behoeft af te doen (dat is in den overledene wel gebleken) — dan zullen wij ook aldus den ontslapen voorganger als vanzelve blijven gedenken. En in onzen verwarden tijd hebben wij meer dan ooit noodig, iets van de eenheid te toonen, die er bij alle verschil toch wel is.

Ds. Huismans is verleden week Woensdag in Loënga (bij Sneek) zijn geboorteplaats, op zijn eigen nadrukkelijk verzoek begraven, maar den dag te voren had hier reeds een rouwdienst plaats waarbij uitkwam hoeveel aan dezen kloeken getuige verloren werd.

God sterke zijne weduwe en de zes kinderen die achterblijven. Wat zullen zij hun Man en Vader missen! Maar hij is uit zijn lijden verlost en opgenomen in heerlijkheid.

J. G.

Hoe een dominee stierf.

Het is zeker niet een denkbeeldig gevaar voor een ieder, die krachtens ambtelijke roeping dagelijks uitdeeler heeft te zijn van de menigsterlei genade Gods — dat in den voortgang der jaren de aanraking met het heilige iets van haar teederheid en heilige ontroering inboet.

Het blijft een worsteling — dat het zoo veelvuldig te spreken woord immer gegeven wordt, doorgloeit van de warmte van het persoonlijk leven — dat het heilige ons niet gewoon wordt — dat we, waar we anderen prediken, niet eenmaal zelve verwerpelijk bevonden worden.

Daarom verkwikt het ons, door het intermediair van Dr. Waterink, getuige te mogen zijn van het sterven van zulk een uitdeeler der menigsterlei genade Gods — te mogen hooren het laatste getuigenis van een getrouwen getuige — te mogen merken, dat hij niet draalt en siddert, als dat woord door hem zelf in eigen dood beleefd moet worden.

We staan aan het sterfbed van Ds. Sipke Huismans, predikant van de Geref. Kerk te Doetinchem.

Dr. Waterink vertelt:

Op den dag voor zijn heengaan stond ik aan zijn sterfbed. Reeds was voor het laatst in zijn leven de zon haar hoogtepunt gepasseerd. En toen ik hem vroeg, of hij ook nog iets te zeggen had tot onze kerken, tot het Gereformeerde volk, wier zaak hij zoo innig liefhad, toen kwam het met gebroken stem

„Ja”

Even sloot hij de oogen, het spreken viel hem zwaar

Ik zeide, zeg het maar kort . . . dan begrijp ik 't wel . . .

Toen kwam een penzende uitdrukking op zijn gelaat . . . Nog hield hij de oogen gesloten . . .

En dan kwam het met moeite . . .

„zeg hen, dat ze nooit de zuivere lijn verlaten.”

een pijnlijke trek op zijn gelaat . . .

omstanders herhaalden zijn woorden, om te doen zien, dat hij verstaan was . . .

en toen volgde er . . .

„zooals die door Kuyper gewezen is . . .”

Dat was Sipke Huismans.

Dat was Sipke Huismans.

Vaste lijn, vaste gang . . .

Veel was hij met de dingen van ons kerkelijk leven bezig.

En in zijn ironie spaarde hij zichzelf niet. Hij zei het eens : och er is zooveel, dat mijn kwaal is ..

En toen zinspelend op gebeurtenissen in ons kerkelijk leven ironiseerde hij : dat en dat, en zus en zoo is eigenlijk alleen mijn kwaal. Ik ben er ziek van geworden. Dwaas hé, om daarom je ziek te voelen . . .

Maar wie hem kenden wisten, dat hij leed onder velerlei gebeurtenissen.

Het heeft hem uitermate pijn gedaan, dat hij in de laatste jaren van zijn leven de pen niet meer mocht hanteeren. Hij wist; dat er zoovelen schreven, die zooveel minder te zeggen hadden dan hij. Hij wist, dat zijn al maar vasthouden, wanneer hij overtuigd was in zijn recht te zijn, een der oorzaken was, waarom hij schier nimmer gevraagd werd mee te werken aan krant of . . . tijdschrift.

Maar dan zei hij : het gaat om mijn overtuiging. En als ik die niet meer zeggen mag, dan zal ik zwijgen.

Maar dat zwijgen verteerde hem menigmaal. En nimmer heeft hij deswege een hard woord gezegd aan het adres van onze kerken.

Want hij had Gods werk in de kerken van ons vaderland lief met heel zijn ziel.

Enkelen slechts, die hem goed kenden, verstonden hem.

En zij zagen iets van den schat zijns harten.

Hij leefde mee. En wanneer anderen met hem meeleeften stemde hem dat dankbaar.

Dit was een stuk van zijn groote karakter, dat hij nimmer anderen, wier leven zoo veel voorspoediger zich ontwikkelde, dan het zijne, alleen daarom tegen was.

Hij leefde zoo' echt méé.

Nog op zijn sterfbed, op den dag voor zijn heengaan informeerde hij nauwkeurig, welke

wijk ik te Amsterdam zou krijgen, gaf hij mij welgemeend raad, en leefde hij in den toestand . .

„Ik had je zoo graag bevestigd in Amsterdam” zei hij . . .

Even die pijnlijke trek . . . Spreken viel hem ook zoo zwaar . . .

„Maar nu kan het niet meer . . .”

Toen zweeg hij . . .

En even later kwam het . . . :

„Groet de classisbroeders van me . . .”

„Alle . . . maal . . .”

„Ook . . .

en hij noemde namen, en sprak van de persoonlijke omstandigheden van enkele hunner . . .

De dagbladen deelden een dag voor zijn dood mee, dat hij voortdurend bewusteloos was. Dit bericht was volmaakt onjuist.

Behalve den voorlaatsten nacht, had hij in de laatste dagen wel elken avond een „opiumpoeder” ontvangen. Daardoor mocht hij 's morgens wat minder helder zijn, van bewusteloosheid was geen sprake.

Hij ging heen, bijna tot het laatste bij kennis. Eenige uren voor zijn dood kreeg hij weer een spuitje. En toen is hij heengegaan. Zaterdagmorgen om half vijf . . .

In een nacht, een week voor zijn overlijden,

droomde hij.

's Morgens vertelde hij 't zijn vrouw, en 's middags mij...

„Tweemaal heeft de Satan mij aangevallen...”

„Maar ik heb... hem verslagen... Alleen door het Woord...”

Alleen door het Woord...

Daar hebt ge tot op zijn ster bed Ds. Huismans...

Gezond... gereformeerd...

Ook eigen strijd, eigen moeite...

Maar alles gedragen door het Woord onzes Gods...

Koud mocht hij soms schijnen door zijn zoo sterk vasthouden aan de voorwerpelijke vastheid van het Woord des Heeren — hij was in waarheid soms heel warm. Juist als hij iets van warmte bij anderen merkte.

Ik zeide, anderer meeleven stemde hem dankbaar...

Op den laatsten dag zijns levens hadden we samen met hem gebeden...

Hij had reeds afscheid genomen van zijn gade en kinderen.

Hij had order gegeven aan zijn huis.

Zijn begrafenis geregeld...

Hij had zich overgegeven aan zijn God...

En gezegd, dat het alles vrede was. „Ik ga naar de rust,” zoo sprak hij...

Dat zei zoo heel veel... rust voor hem...

•Toen baden we samen...

En toen we gebeden hadden was het:

„Daar kan ik „amen” op zeggen...”

„En ik dank je... dat je zoo ingeleefd heb... in mijn... toestand...”

Daar hebt ge den vollen Huismans...

Dankbaar, wanneer hij iets van warmte voelde in het voor hem veelal zoo koude leven...

Maar alles gedragen door het Woord onzes Gods...

Koud mocht hij soms schijnen door zijn zoo sterk vasthouden aan de voorwerpelijke vastheid van het Woord des Heeren — hij was in waarheid soms heel warm. Juist als hij iets van warmte bij anderen merkte.

Ik zeide, anderer meeleven stemde hem dankbaar...

Op den laatsten dag zijns levens hadden we samen met hem gebeden...

Hij had reeds afscheid genomen van zijn gade en kinderen.

Hij had order gegeven aan zijn huis.

Zijn begrafenis geregeld...

Hij had zich overgegeven aan zijn God...

En gezegd, dat het alles vrede was. „Ik ga naar de rust,” zoo sprak hij...

Dat zei zoo heel veel... rust voor hem...

•Toen baden we samen...

En toen we gebeden hadden was het:

„Daar kan ik „amen” op zeggen...”

„En ik dank je... dat je zoo ingeleefd heb... in mijn... toestand...”

Daar hebt ge den vollen Huismans...

Dankbaar, wanneer hij iets van warmte voelde in het voor hem veelal zoo koude leven...

Nu is hij daar, waar eeuwig de warmte van Gods liefde straalt aan het vaderhart.

Als hij spreken kon, dan zou hij het vragen . . .

Warme liefde allereerst voor de zaak van Gods koninkrijk en voor de zaak van onze kerken . . .

Liefde, ook voor de zwakke kerk van Doetinchem, wier nooden hem dikwijls zoo zwaar wogen.

Liefde tenslotte ook voor zijn gade en kinderen om welke hij menigwerf zoo bezorgd de toekomst tegenzag . . .

Ds. Huismans laat een erfenis na

De gedachtenis des rechtvaardigen . . .

De herinnering aan een figuur onder de dienaren des Woords . . .

Hij laat een spoor na . . .

En dat spoor is licht . . .

Laat ons niets voegen bij de woorden van dezen stervende.

Ze spreken voor zich zelve.

Het is meer dan een daad van piëteit jegens dezen principieele „tot in den doet”, als we zijn laatste boodschap aan het Gereformeerde volk overbrengen :

„Zeg hen, dat ze nooit de zuivere lijn verlaten

„zooals die door Kuyper gewezen is.”

Zou de pijnlijke trek, die zijn gelaat bij het uitspreken dezer woorden versomberde, ook een reflex geweest zijn van smart in de ziel over veel wat deze „Poortwachter” zag afglijden van de zuivere lijn, zoals die door Kuyper gewezen is ?

is ?

Waarom liet die stervende ons toch deze boodschap na ?

Heeft dat ook óns kerkelijk leven iets te zeggen ?

v. D.

H. Heitelan.
26 July.

Sipke Huismans †

Forstoarn 19 Juli 1924.

Wer is ien fen 'e bidders yn 'e Fryske striid út ús rige weinomd en oproppen ta heger libben. Lang hat er omtôge mei in feninige bloedsjuchtmee. Dan stie d'r wer yn 'e krante: de pasjint laei yn Eudokia to Rotterdam ûnder bihânling fen dr. Wolvius, dy't ek de Dútske keizerin yn hjar lêste dagen to Doorn bystien hat. Dan lies men: hy hat wer preke en bigraffenis hâlden. De lêste dei fen Juni hied er yette boppe syn krêft spritsen by it grêf fen immen, dy't deariden wier. Mar sont waerd it minder. Hy die syn lêste bistellingen. De spraek waerd him binomd. Sneontomoarn laei er foar it lêste anker.

Ien fen 'e greatste, dreechste figuren út 'e Frysk-nasjonale biweging is mei him fen it ierdske toaniel gien. Hy is to forlykjen mei in stoere, oastige ikebeam. Yn him wier gjin healens, gjin sloppens. Gjin man fen bûgeminten en kompleminten, mar striidber, rjucht-út, by it stûrske ôf, in Fries fen it âlde laech.

Syn heit en mem skreaunen hjar Eeltje Sipkes Huismans en Sytske Wytskes Kooistra. Hja wen-

nen earst yn Loaijinge, in kloftke huzen twisken Snits en Goutum. Hjar boerkerij laei dêrre in eintsje oer 'e Ljouwter trekfeart. Dêr is Sipke towrâld komd. Dêr woe er ek tohûf lizze, net fier fen syn „berneparredys”.

Letter forhuzen hja nei Snits en hienen in mûlktapperij op 'e Easterdyk. Sipke kaem op 'e Christlike skoalle, mar it ûnderwys wier net to bêst. Tonei rekke er op 'e Hegere Boargerskoalle. For it Steats-eksamen — hwent hy woe dominy wurde — krige er û. o. les fen ds. Landweer, en sa kaem er oan 'e Frije Universiteit en ûnder 'e machtige ynfloed fen dr. Kuyper. Op dy syn linguistik-kolleezjes learde er it wêzen en de rjuchten fen de tael bisjen yn it ljocht fen de Kalvinistyske libbens- en wrâldskôging. Dêr giene ek syn eagen iepen for it rjucht fen it Fryske wêzen as in bigjinselsaek. Dêr kaem er ta de oertsjûging, it Frysk moat reitsje yn tsjinst fen it heechste, dat d'r is yn 'e himel en op ierde. Sa waard yn 'e „Natio Frisica”, syn studinteklub, de brêge slein twisken de forhune folks-tael en it gebet. En do ienris dat as prinsyp fêststie: „Ut en troch en ta God is ús Fryske tael en wêzen” — do folgen dêr de stoutmoedichste konklúzjes en konsekwinsjes út.

Yn 1901 bifêstige ds. Dethmers út Snits him as dominy to Eanjum, „in echt Frysk doarp mei

in wûndermoai tael- en folkslibben — mar dat fen in dominy oars neat as Hollânsk forwachte”.

Yn de earste jierren hie er de hannen fol mei alle wiken in pear Hollânske preken to meitsjen, lit stean fen Fryske.

Hy tocht wol oan 'e Fryske saek en de Christenropping der tsjinoer — mar hy doarst der net oan bigjinne. Hy fiede him noch net sterkernôch. Mar der kaem help. It diich bliken, det der dichters sieten ûnder de Fryske Grifformearden, Akkerman fen Aldeboarn en Wybenga fen Niawier. Dat treastge him oan. En sa kaem einlings de oprop yn it Frysk Deiblêd om syn geastessibben to organisearjen. Kamerling, de Witte, Tijsma, Visser en myn persoan holpen, en it Christlik Selskip for Fryske Tael- en Skriftekennisse waard berne op Pinkstertwa fen it jier 1908. Huismans keas dy dei mei opsetsin. Hy woe, it gânske Chr. Fryske folk scoe dit ynienen klear foar eagen komme to stean, det de Fryske tael krekt allike goed as alle oare in ynstremint fen de Pinkstergeast wêze moast en tsjinje mocht ta it forkindigjen fen Gods greате wirken.

Mei dizze died hat Huismans yn de Frysk-nasjonale striid ivige perspektiven brocht. Hy seach in Frysk-nasjonale tsjerke en skoalle, in Frysk-nasjonale akadeemje fen wittenskip en hwet al net mear. En as de jonger-ein mei radikale

easken kaem, dan koe hy sizze: „Ik gean yette folle fierder as jimme”. Allinnich woe er net witte fen individualisme en sektarisme op it Fryske mêd. Dat wier for him de dea. Dêrfor wier er ek in to goed taktikus.

Mei fêste hân stjûrde er it Selskip. Pinkstertwa, as de miene gearkomste hâlden waerd, bleau for him in feestdei, en sa drok koe er it net hawwe mei preekjen ef dêr wist er de tiid for út to skoeren. Hy oppere it plan fen it prissjongen. En as om de gouden Noarske balke de kriich gyng, yn 'e greate Ljouwerter Harmonije, dan wler er yn syn krêft. Hy seach it hele terrein fen it Fryske libben yn it ljocht fen 'e Frysk-nasjonale gedachte. En op de Friezendagen kaem er mei syn tinkbylden foar it ljocht. Sa hawwe wy him mear as ienris heard yn Snits en Frentsjer en syn wolsprekendheid biwûndere. Taspraken lyk as *Preekjen yn eigen Tael*, *Bline Simson*, *Lytse Imperialisten*, *Christus en it rjucht fen de Memmetael*, *It Christlik bigjinsel en de Fryske tael*, hâlde hjar weardije for de Christlik-Frysk-nasjonale aksje yn 'e takomst.

It wier in swier forlies, do't Huismans yn Juni 1916 Eanjum forwiksele mei Zevenhoven. Wy hawwe der allegearre fen skodholle en tocht: dit komt net goed. En it is mei him gien lyk as mei

dr. Lútzen Wagenaar, dy't him bûten Fryslân fiede as in skylfysk yn in kelder.

„As ik my hjir oan it wurk set for it Frysk, reitsje ik altiten oan it mimerjen, hwerom ik nou út Fryslân moast, en dan wird ik forkeard” — sa skreau er my 21 Febrewaris 1918.

Yn Doetinchem waard it net better. It Saksysk bloed sipere him to slûch. Hy moast stean yn stoarm en striid en fen him ôfslaen kinne en de Fryske flagge heechhâlde.

Plannen hie er noch by de rûs: „My tinkt, wy moatte begjinne mei de Fryske Evangelisaesje. De Fryske preek is oan dizze tiid ta dominyssaek bleaun. Tsjerkesaek sil it foarst net wurde. Mar as der in krêftige Evangelisaesjeforiening komme koe op 'e gronslach fen 'e Grifformearde Bilidenisse, en dy stelde ien ef twa Fryske evangelisten oan, en dy fregen oeral yn Fryslân frijichheit oan 'e tsjerkerieden fen 'e Herfoarme en Grifformearde tsjerken om evangelyske byienkomsten hâlde to meijen yn hjar gebouwen — dan koe der in wei iepen komme om de tsjerken sels njunkelytsen ek for it Frysk to winnen. Der moat folle jild ta wêze. In stamkaptael fen f 50.000. Scoene wy by de Fryske adel dat net fine kinne?” Sa skreau er 31 Maert 1919.

Hy scoe do ek to set mei de Bibeloersetting, dêr't it Haedbistjûr him en my ta bineamd hie, mar hy moast it oan my oerlitte. De muzyk lykwol wier der noch net út. „It is my krekt — sa skreau er — as dat wy oan 't dizze tiid mei inoar in moaije, greate symfony spile hawwe, ien fen Beethoven, mei ûntsachlike dissonanten nou en dan,

it is wier, mar ek mei wûnderskoane harmonijen".
(28 Dec. 1919). En dan folget wer de klachte:
„Selst hie ik hope it wirk mear oan oaren oerlitte
to kinnen. Ik sit hjir sa fier ôf.”

It wier net oars, hy moast as foarsitter fen it
Selskip ôfgean. It foel him swier, mar fen út Doe-
tinchem koe er gjin lieding mear jaen.

Nou binne de lêste slaggen op de piano dlen.

De symfony socht hjar ein.

Fryslân hat ien fen syn bêste, trouste soannen
forlern.

Syn stoflik oerskot rêst nou op it fredich berte-
plak, by in Frysk klokhús, yn Fryske Ierde. Dêr
binne wy tankber for.

Syn stof heart to wêzen yn ús formidden.

En mei syn forreizgjen kin hy geastlik better
ûnder ús libje as foartiid.

It wirk fen dizze Christenfries kin men biskôgje
as in swide seining for it heitelân, dy't for ús for-
antwirding bliuwt.

It weinimmen fen sa'n man is net inkel in swier
forlies, mar ek in oardiel oer ús Fryske striid, lyk
as yn 'e dea altiten in oardiel leit oer minskelike
lytsens.

It lytse en breklike fen Huismans falt nou for
ús wei.

Syn dea is in ropstim for alle Fryske striders
om minder slop en heal, en mear bigjinselfêst,
mear ienriedich to wêzen.

Mocht dat de krânse wêze for it grêf op it
hóf fen Loaijinge!

Dr. G. A. WUMKES.

Hjucht en Rjucht.
2 Aug.

Ds. S. HUISMANS. †

(By de plaet).

Djippe smert waret roun yn it Fryske gea by it forstjerren fen de froede Fries Sipke Huisman's. Hwet wier hy in echte strider for syn geloaf en for de Fryske tael. Op de Gysbert Japiksdei to Boalsert hâlde Ds. S. Huisman's in Fryske preek yn de greate tsjerke en der siet fjûr yn, de tsjerke wier do fol harkers.

Hy hat syn preken yn it ljocht jown by Osinga to Boalsert en dy founen fiiks keapers. As preker wier hy to Anjum yn de Geref. tsjerke tige yn oansjên. Hy wier de oprjuchter en de earste foarsitter fen it Kristlik Frysk Selskip, dat troch syn geast dalik yn 'e fleur kaem. By it forstjerren fen Waling-om hat er to Holwerd ek it wird fierd en wiisde der op, dat de Fries en syn wente yn Fryslân by noar hearre, hy him der thús fielt. It wenplak fen Ds. Huisman's is yn it lêst west to Doetinchem, der forkearde er ek folle by de Friezen. Hy is 51 jier âld wurden en lit in widdou mei seis bern efter.

Op Fryske groun winske dizze Fries to rêsten. Hy is de 23e Juli to Loëngea by Snits bi-ierdge mei greate dielnimming. Al is syn omskot nou ek wei, syn geast bliuwt libjen al den dei.

— Hierboven brengen wij een afbeelding van het graf van wijlen Ds. S. Huismans te Doetinchem op het kerkhof te Loënga bij Sneek.

In een vorig no. hebben we reeds medegedeeld, dat de fraaie grafsteen, geschon-

ken uit hoogachting en waardeering voor het werken en streven van den zeer beminde overledene, namens de Kerkeraden van Anjum, Zevenhoven en Doetinchem, aan de familie is overgedragen.

Yn iis eigen Taal.

Us earste Foarsitter.

Hjoed is der trúrjen yn ús herte hwent de loft is bleek en ernstich, de skaden driuwe doarmjend oer d' ierde, it swirk is bilitsen en dochs jowe de wolkens gjin wetter. De groun is toar en de wyn skrok en de kjelt strúst út Noardlike hernen oan.

Hy wirdt tohōf brocht, in minske dy't nommen út stof yn de ierde syn rêstplak fine moat. Hy wirdt bi-ierdige yn it lytse doarpke, hwersanne hy fendinne wier, hwer't hy oan tochte by syn doarmjen om utens en yn it fryske Heitelân, hwer't hja him nou hinne bringe moasten ta de lêste eare.

Is net syn siele yn 'e himel en scil syn geast net by ús wenjen bliuwe?

It liket sa kâld, dit wirdmannich. Sipke Huismans, berne 10 Maert 1873, stoarn 19 Juli 1924, ien en fyftich jier âld, dominy to Eanjum 1901—'16, to Zevenhoven 1916—'18 en to Doetinchem 1918—'24, bi-ierdige to Loaijengea 23 Juli 1924, mar elk dy't it wit fen dit stoer-fryske, rike libben, fielt it det hjir de libbensrin fen in helt yn Israël oanjown is. En nou rêst der in great man op in lyts plakje yn ús lytse Fryslân.

Lange, lange jierren hat it fryske libben by Christlik Fryslân slomme. Der wier mar in inkeld dy't fieling for eigen stamme bihâlden hie. In inkelde stim yn in woastine en dat ek yet ienris in lûdenien. Mei earbiedenisse tinke wy hjir oan Jan van Wageningen thoe Dekama, Rinse Zylstra en Lútsen Wagenaar.

Már nei 1900 kamen der nijere skriuwers op. Wy scille hjar wirk net heech oanslaen, de Akkerman en Wybenga fen dy tiid scoene dat foarfêst sa net ha wolle, mar dêr libbe dochs hwet yn hjar siele, in fûnkje frij-frysk libben ûnder de hollânske yeske.

It wachte om opritsen to wurden. It wachte om syn gloede nei

Wy hawwe wol bitrouwen det nou't er gien is, syn wirk bliuwe scil mar dochs kin de tastân fen ús Selskip yen wolris bîkrûpe. Is net opmerklik, nou't ús âlde Lieder bi-ierdige wirdt hat ús Selskip sa min in Foarsitter as in Skriuwer?

Sa is der trúrjen yn ús hert.

Us greaten gean, en wy, hwer scille wy keare?

Nijewier, 23 Juli 1924.

A. M. WYBENGA.

Lêste eare.

Sa is den nou tohûf brocht yn it lytse Loaijengea, efkes bisiden de strjitwei fen Snits nei Skernegoutum, it stoflik omskot fen dominy S. Huismans fen Doetinchem.

In lange rygle fen geastessibben en frjeonen folge it lyk. Op it lytse tsjerkhof mei syn iperen beammen en syn echt-frysk klokhûs stienen in mannichte Friezen út Snits en omkriten, dy't út suvere bilangstelling en dielnimming tsjûge wêze moasten fen it bi-ierdigjen fen dizze kante Fries.

Do't it deafet dellitten wier kaem it earst nei foaren Dr G. A. Wumkes, syn frjeon en meibodder yn 'e fryske striid, jierren oanien. Ut namme fen it Chr. Selskip for Fryske tael- en skriftenkennisse spriek er:

Nou hat Sipke Huismans syn sin.

Nou rêst syn stoflik oerskot op it fredich berteplak, by it Frysk klokhûs, yn Fryske ierde.

Dat wier syn ynlike langstme.

En nou is 't neikomd . . .

Mar hwerom woe er hjir sa graech lizze?

Frjeonen! Fryslân wier syn ljeafde, syn dream, syn liet, syn thús.

Yn syn lêste brief skreau er my: „It is miskien forkeard, mar ik haw altiten it gefoel, det ik yn Fryslân hider betterje scoe”. En den winsket er: „Mochten jo en ik letter nochris wer folle dwaen kinne for de Fryske saek”.

Mar datselde Fryslân wier ek syn hertsear.

It pleage him, det Fryslân stadichoan ûntfryske waerd; det it net biandere oan syn djipste aerd en wêzen yn skoalle, yn tsjerke, yn regear.

Mei dy wisse hope sjugge wy ús frjeon en meistriders yn it grêf nei.

En my oangeande, ik moat hjir iepentlik forkleare, det ik oan syn frjeonskip folle, folle to tankjen haw.

Yn 'e hearlikheit hoopje wy elkoarren wer to sjen.

Sillich binne de deaden, dy't yn 'e Heare rêste, Amen.

Op it Hôf to Loëngea.

Fragmint út in brief.

Eale Frjeon,

Dat wier in dei om nea to forjitten, 23 Juli, de bigraffenisse fen Ds. Huismans. It hat sa'n djippe yndruk op my makke, det it is my, as stie alles op in libbene skilderij, dy't dêr foar yen hinget.

Den sjen ik der dy Snitser fragelearderskeamer, op it ein oan dy dwerse tafel mefrou Huismans, de ynwite, tingere widdou, forbûke en forslein ûnder de swiere slaggen. Om hja hinne de bern: Sytske, Ritske, Eelkje, Willem, Wytze en Jouko, yn swarte rouklean, mei bilitsen antlit en biskriemde eagen. Fierders de sibben en frjeonen en den nêst Tromp, jo en my stie de kiste. Ds. Huismans wier net mear to sjen . . . en dochs seach ik him, as dominy, as Selskipsfoarsitter, as lijer, as forstoarne!

Ider waard út syn eigen drôve tinzen wei troane troch it boppe-mjitte woldiedige wird fen Ds. Dethmers. Earst it gebet. Hwet is it hwet, net? dat wy bidde meije en bidde kinnne. De oerfolle siele fen in neatich minskebern, útstoarte to meijen for de earen fen in Almach-tich kening, dy't tagelyk ús ljeafdefolle Himelske Heit is. En do dat lêzen en bisprekken fen dy fersen út Hebreë 12. Hwet skatten en rykdommen hat de Christen ûnder alle jammer en fortriet hjir op 'e wrâld, yn dy Bibelske treast for it bliedend hert.

Mar dit alles, ho oangripend ek, is it noch net, hwertroch dy bigraffenisse my elke ûre fen 'e dei foar eagen stiet, en nachts — met hat ommers fen dy nachten, det God de slomme fen yen wearet — sa faken myn tinzen beuzich hâldt.

Hwet iderkear hwer op 'e foargroun komt is hwet der barde op

it stille tsjerkhûf to Loaijengea. Dêr oan 'e Eastkant fen it it klokhûs
 wier it grêf dold. Mefrou, de bern, de femylje en de frjeonen stiene
 dêr omhinne. Do hawwe de leedmannen de kiste foarsichtich sakje
 litten en . . . it Fryske hert, dat sa waerm kloppe hie for it Fryske
 folk waerd tabitroud oan 'e Fryske groun, om to forgean ta stof en
 wer ien to wurden mei it slyk fen 'e âlde Middelsé. En do gongen
 jo stean by de foettenein fen it grêf, tsjin de iperen hage oan, om
 ta'n oanhearren fen net allinne de bigraffenisse mar ek fen in greate
 mannichte Snitsers, dy't nei Loaijengea kommen wieren, Jins wird fen
 treast, lieding en bimoediging to sprekken as neitins oan Ds. Huis-
 mans, mar ek om utering to jaen oan de drôfenis en de smert oer
 sa'n great forlies. Hwet wier der in ynderlike ienheit twisken dat
 Fryske tsjerkhûf to Loaijengea, it iepene grêf fen Ds. Huismans en
 dêr as sprekker by, Dr. Wumkes. Jins skoandere wird sei sa krekt
 hwet der libbe yn ús hert. Ds. Huismans hat arrebeide for de ta-
 komst. Syn sprekken en skriuwen wier takomstsie. Hwennear dat
 opkomme scil, men wit it net, en ef it opkomme scil en hofolle, men
 wit it net. Mar dit witte wy wol, det al mei de Fryske saek in great
 forlies troffen hawwe yn Ds. Huismans syn forstjerren, it is dêrom
 yet net dien mei de Fryske saek. God de Heare is de Skepper fen
 alle naesjes, folken en talen, ek fen it Fryske folk mei syn eigen aerd
 en tael. En God hat dat folkseigene, howol wy der ús yn formeitsje
 kinne, dochs skepen om Himsels.

En ho't it mei ús Fries-wêzen en ús Fryslân stean scil, as dizze
 ierdske biding in ein nimme scil, dat kin men sa mar noch net
 sizze, Mar lyk as it ierdske libben fen ús elkmes persoanlik oars net
 is as in foarbirieding ta it ivige libben, sa is it ek mei it ierdske
 libben fen in folk.

Yn op ien nei it lêste kapittel út 'e Bibel wirdt it Hillich Jerusalem
 biskreaun, en dêr scil yn brocht wurde de hearlikheit en de ear fen 'e
 folken, ek de ear en de hearlikheit dy't ús Skepper en Formearder
 lein hat yn it Fryske folk. Ds. Huismans hat ta de ûntjowing fen it
 Frysk eigene mei arrebeide, sa goed as jo ek, en dêr hawwe jo en hy
 ivichheidswirk mei dien ta eare fen de God der folken. Ik hoopje det
 jo it noch lang dwaen meije

K.

Ut Huismans syn brieveskat.

Dr. Ubbink út Zevenhoven hat by it iepen grêf fen Loëngea ús pleatst for it pynlik riedsel, det God syn tsjinstfeint mei sokke skoandere jeften tarist hie, mar net it formidden joech om dy jeften ta in swide ûntjowing to bringen. „Dat riedsel”, sei er, „makket ús stil, mar wy kenne ek noch tankje”.

Nei ús bitinken hie Huismans dominy wurde moatten yn Ljouwert. It hat lykwols net sa wêze meijen. As in balling hat er him field, fier fen it heitelan. De ûnwennigens koe him bytiden de siel tichtskroevje. De Fryske striid hie er op baen brocht. It wier as in iepenbiering ta him komd. Jierren stie er yn 'e foarste rige. En do de lieding oerjaen to moatten — it foel him swier! Mar it herte bleau slaen for it heitelân.

Hwet God yn dizze strider oan Fryslân jown hat scil de takomst mear noch as hjoed de dei leare. As in djûr erfskip bliuwa syn Selskip, syn printe skriften en syn brieven ús oer. Fen dy lêsten lit ik hjir inkele sprekke. Hja jowe in ynsjuch yn dat herte, dat om Fryslân safolle ljeaf en leed trochmakke hat.

G. A. WUMKES.

Eanjum, 2 Juni 1908

As dit brief jo yn hannen komt, hoopje ik, det it adfortinsje mei in oprop ta de stiftingsgearkomste fen in Christlik Selskip for Fr. tael- en Skriftekennisse yn it „Frysk Dagblad” jo al tastjûrd is. Om Pinkster dêrfor to nimmen hat my al lang talake, omreden gjin dei him better lient ta ús doel as ús *Christlik taelfeest*. Ik hoopje den ek wakker, det it jo en burgemaster Tromp foegje scil om to kommen.

„Us tsjerke” is gjin biswier. Dizze utering wier bidoeld yn 'e sin fen „de kerk als organisme”. It biwiis hjirfen wier to finen yn it atik sels, dat jo fen my liezen, hwent, dêr hie ik in Herfoarmde Gods- tsjinstûnderwizer (Bakker fen Surhústerfean) as meidogger opjown. Licht wierne der noch oaren by, dy't net Griffermeard wierne.

Al lange jierren hat it plan yn my broeid. Ik stean der fêst op oan om in aparte Christlike taelbiweging hjir yn Fryslân to hawwen, hwent ús otterdokse folk forliest hirder as it oare syn tael en it

bisteande Selskip hat der nea hwet for dien en scil der nou ek net mear yn slagje om ús folk yn syn biweging op to nimmen. En bûten-dat, al scil ik in neutrael Selskip net alhiel weismite, it sprekt net. In taelbiweging sûnder bigjinsel mist biweging. It is tael sûnder siele. En it jowt in bioefenjen fen it Frysk op 'e selde manear as fen it Latyn ef in oare deade tael. Tige hoopje ik jo Pinkstermoandei to moeten.

Eanjum, 27 Jan. 1909.

Lolle Piers de Boer, de „Krystfries”, dy't forline jier in dreech stik oer *Christenfriezene Taelstriid* skreau yn it Frysk Deiblêd, en dy't yn Ingelân it Angelsaksysk bistudearret, hat my in brief skreaun oer it opnimmen fen ús taelbiweging yn de ringen fen ús Fryske Jongfeinteforienings. Dat wier hwet, dêr't ik ek alris oer tocht hie, en dêr't wy ris oer prate moatte. Ek moatte wy dien sjen to krijen, det er op 'e provinsiale meetings fen 'e Jongfeinteforienings ek Fryske sprekkers it wird ha. Ik haw him skreaun oer it Tiidskrift en syn meiwirking frege. Yn *Forjit my net* hat er faker as ienris skreaun. Hy is fol iver en ik leau det it ien for de takomst is. Ek komt er op Grins, det dêr sa'n bulte Christenfriezen wenje, en det der in krêftige krite to foarmjen wier.

Eanjum, Aug. 1910.

Ik bin bliid, det jy ús mem nou en den ris opsiikje. Hwent fen siele-soarch wier by ús jierrenlang gjin sprake. En dochs wisten heit en mem beide wol beter. Us heit wier lidmaet bij de Chr. Ger. tsjerke. Memme heit wier tsjerkfoud to Skearnegoutum. Mar do't hja trouden kamen de bern fluch efter inoar. Do in drokke húshâlding, tsjin-spoed yn saken, forkearde hollen. It is Gods genede, det wy nou noch binne, dy't wy binne.

Eanjum, 26 Jan. 1914.

Fen it forstjerren fen Waling Dykstra krige ik forline Moandei-to-moarn pas tidinge, dat wier op 'e dei fen 'e bigraffenisse selst. It brief wier oan 'e Foarsitter fen it Christl. Selskip. Foartdalik haw ik tillegrafearre oan Kamerling om der mei ús beiden hinne to gean, mar Kamerling koe net. Do bin ik allinne gien om 12 ûre. Der wier ta biriedslagjen gjin tiid en ik tocht, ús Selskip moast der ek by wêze.

Zevenhoven, 23 Juli 1917.

It is net sa maklik koart to sizzen hwet ik mei it forgelykjend Nederlânsk-Frysk taelûnderwiis wol. Earst scille wy in boek hawwe moatte, dat oarderlik en wittenskiplik de ûnderskate wurden, sizwizen, sprekwurden ensfh., dy't Hollânners en Friezen for *deselde* saek hawwe, en *deselde* wurden, sizwizen, ensfh. dy't hjar for *ûnder-skate* saken hawwe, by inoar bringt, sadet ûnderwizers hjar ljocht dêroan opstekke kinne. Der moat hwet dien wurde om sa'n boek to krijen.

Mar foaral moatte wy prebearje yn 'e Wet *fêststeld* ta krijen, det it Nederlânsk ûnderwiis op Fryske skoallen in pear ûren yn 'e wike for dat forgelykjend taelûnderwiis ôf to sûnderjen hat. In krêftige adresbiweging scoe dêrta tsjinje kinne. De hearen yn 'e Haech scille der raer by opsjen. Der scil oer spytgnyske wurde. Men scil ús tûzen kear leger sette as de Walen de Flamingen dien hawwe. Mar dêr moatte wy oer en troch hinne.

Zevenhoven 21 Dec. 1917.

Ik winskje jo lok mei de preek yn Snits en oare plakken. Sa moat it. Siet ik ek mar sa moai yn ús Fryske lân as jo. Nou toarkje ik hjir om by in stikmannich Hollânske boeren, dy't goed for my binne en dêr't ik goed for wêze wol, mar dêr is it ek mei sein.

Ik skriuwer as „Poortwachter” yn 'e Rijnlânske „kerkbode” en alhowol somliken raer gûd spuije fen myn stikken, wol de klassis my net loslitte en wolle se dy frjemde ein yn it byt abslút hâlde.

Op in dûr scil it net maklik wêze foarsitter to bliuwen, hwent ik sit to fier fen it hirdfjûr ôf. Bûten de Kongresbiweging sit ik nou ek al. Al foar in jiermannich haw ik yn it Frysk Tsjerkeblêd skreaun hwet de Fryske preek wêze scoe for de ynwindige sinding. Mar by ús is de tsjerke to min folkstsjerke. Det de Herfoarme tsjerke folkstsjerke is hat hwet tsjin, mar ek hwet foar. Dit lêste komt jo nou to pas. Ek hawwe de tsjerkerieden hwet minder, de dominys hwet mear by jimmes to sizzen. Gean krêftich op dy wize foart. It moat nou sa komme, det se by uzes op jimme jeloersk wurde. Der haw ik altiten nei útsjoen. En ik hoopje, det it sa komt. Mar den moatte jo oan-hâlde en ek oare dominys oan 'e gong bringe.

Doetinchem, 1919.

It is hjir fen Doetinchem út net to dwaen om it Selskip to lieden.

Ik stean hjir bûten it Fryske libben. Dat libben bimoeit him net fierder mei my as for-sa-fier ik my mei dat libben ynlit. Dat is net fol to hâlden. As ik de bistjûrsgearkomsten bywenje scil, it tiidskrift bistjûre, de wykblêdden (Frisia, It Heitelân, Sljucht en Rjucht) en de oare blêdden byhâlde en biantwirdzje, en nou en dan in rede meitsje en hâlde, dan haw ik mear as trije dagen yn 'e wike nedich. Dat kin net for myn gemeente. Dy hat rjucht op my alhiel.

Der is mear, dat my mismoedich makket. Ik sjuch der tsjinwirdich tsjinoan om in Frysk wykblêd to iepenjen en to lêzen. It tinken allinnich al oan de Fryske aksje docht my pine.

Ik haw forline simmer op de Konferinsje fen ynwindige Sinding sein, det der yn Fryslân for Evangelisaesje folle dien wurde koe mei it Frysk. Ik tocht dêrby oan it roungean fen jo en my. Wy mei ús beiden troch de hiele provinsje. Der is nou okkerdeis oer praet. Hwet, koe ik net gewaer wurde, mar ik leau net, det men der folle for fiede, hwent — sei men — yn Fryslân sels wierne der forskate, dy't der neat for fielden.

Doetinchem, 31 Maert 1919.

Tankber bin ik, det God it sa bistjûrde, det ik jo ûntmoete op myn libbenswei. Noch jimmer tink ik mei blydskip oan it earste brief, dat ik fen jo krige en dêr't jo meiwirking yn taseine yn Christenfriezene taelstriid. Dat joech greate forwachtingen. En al binne wy noch fier fen ús doel, dy forwachtingen binne net biskamme.

Ek leau ik, dat wy, as God ús sparret, noch folle dwaen kinne for de Fryske saek en sa ek for de saek fen it Evangeelje. Ik fiel my nou wer sterker wurden. Do't ik út Fryslân delplofte midden yn Hollân, haw ik in tiidlang yn 'e sûs lein, for myn eigen gefoel tominsten. Mar ik libje alhiel wer op en doar de striid wer oan.

My tinkt, wy moatte bigjinne mei de Fryske Evangelisaesje. De Fryske preek is oan dizz' tiid ta dominyssaek bleaun. Tsjerkesaek scil it foarearst net wurde. Mar as der in krêftige Evangelisaesjeforiening komme koe op 'e grounslach fen 'e Griff. Bilidenisse en dy stelde ien ef twa Evangelisten oan, en dy fregen oeral yn Fryslân frijichheit oan 'e tsjerkerieden fen 'e Herfoarmde en Griff. tsjerken om Evangelyske byienkomsten hâlde to meijen yn hjar gebouwen, den koe der in wei iepen komme om de tsjerken sels njunkelytsen ek for 't Frysk to winnen. Der moat folle jild ta wêze. In stamkaptael fen f 50.000. Scoene wy by de Fryske adel dat kaptael net fine kinne?

Doetinchem, Juni 1919.

It giet my krekt-en-allyk as jo, ik scoe folle tiidfragen ek mar rêste litte wolle, om reden ik it antwird net wit. Us nasjonael rjucht, nêst út ynternasjonale ropping is my wol klear. Mar warberens en warleazens, privaet- en mienskiplik bisit binne fragen, dêr't ik nacht en dei mei omtôgje. Jisterjoun haw ik hjir in moai debat oanheard fen dr. Slotemaker de Bruine en Mr. van der Laer. Mar it like, det gjinien fen hjar beiden lêst hat fen myn fragen. Ik foun gjin antwird.

Grote Eerjums

ANJUM, 28 Aug. Zondag 25 Aug. was het voor de Ger. Kerk alhier eene blijde dag. De gemeente genoot door de rijke goedertierenheid Gods het voorrecht, haren leeraar Ds. Huismans, in haar midden te zien. Des morgens werd Z.Eerw. plechtig in het ambt bevestigd door Ds. Dethmers, die eene schoone leerrede hield naar aanleiding van Jesaja 55 : 1. Des avonds 5 uur verbond onze Dienaar des Woords zich aan de gemeente met een boeiend woord, gegrond op de woorden, die de heilige Apostel Paulus eenmaal schreef in Hebreë 5 : 4.

Eene groote schare vulde beide malen het kerkgebouw en met klimmende aandacht werd er telkens geluisterd. Schenke de Heere Zijnen zegen nu voorts over de gemeente en haren leeraar.

De Kerkeraad spreekt bij dezen tevens zijn hartelijken dank uit aan de Bedienaren des Woords en de Candidaten, die tot de gemeente het Woord brachten. Ook acht hij het zijne roeping de beide consulenten Ds. Dethmers en Ds. Jongbloed zeer hartelijk te danken voor de vriendelijke welwillendheid, die zij steeds tegenover de gemeente aan den dag legden.

Namens den Kerkeraad,
T. ZWART, *scriba.*

P.S. Het adres dezer Kerk is voortaan : Ds. S. HUISMANS.

Meditatie, Friese Kerkebrade 1909
besproken in 1924

Schriftoverdenking.

Voort, rusteloos voort.

Gij verdrukte, door onweder voortgedrevene, ongetrooste, zie, Ik zal uwe steenen gansch sierlijk leggen, en Ik zal u op Saffieren grondvesten. Jes. 54 : 11.

Als ik in den stormwind ga, op wegen lang en eenzaam, dan denk ik nog aan vroeger tijd, toen het harte mij zoo vol van onrust was.

Als de herfstvlagen gieren en mij rusteloos voortdrijven over de wijde vlakte, dan weet ik weer: hoe het mij geweest is onder het rusteloos jagen van mijn driften.

En als ik dan voortgezweept, voort, immer voort, wel rusten wil, maar ik vind geen ruste;

als ik wel wenschte, dat de storm maar ophield met zijn drijven, maar hij houdt niet op;

als ik zijn wreede geeselslagen wel ontvlieden wil, maar er is geen ontvlieden aan;

o, dan ken ik ze wel weer die dagen van ouds, toen ik voor mijn gejaagde ziele ruste zocht, maar vond ze niet;

toen ik den storm zelf der hartstochten aan banden leggen wilde, maar vermocht het niet;

toen ik naar een veilige schuilplaats zag, maar kon er niet komen.

O, dat onuitsprekelijk moede van toen.

Toen heb ik gezien, dat de zonde niet zalig maakt, en dat het geen echte blijdschap is zich over te geven aan het gedrijf van eigen lust en begeerte.

Gevoeld heb ik, dat God, de Zalige, niet was in dien stormloop mijner driften.

Ik merkte, dat ik de Liefde des Vaders miste in de onweersvlagen mijner hartstochten, ja, dat mijn eigen zonde de roede was, waarmee de Vader mij, Zijn driftig kind, kastijdde, en verdrukte, en als door een onweder kwam voort te drijven.

Toen heb ik gedacht, wat het wezen zou, altoos en eindeloos zóó voortgedreven te worden; zóó zonder verademing; zóó zonder één enkel oogenblik van ongestoord uitrusten?

Ik heb bij mijzelven gevraagd: Is dat niet het lijden der helle?

Ik heb nog willen twijfelen aan een hellelijden, en gedacht: Dat kan niet zijn, dat God zóó zwaar een zondaar straffen zou, zoo zwaar, dat het stormen van Zijn toorn zich nimmer, nimmermeer boven mijn moede hoofd zou komen neer te leggen.

Maar als ik dan weer op mijn zonde zag, dan ja, dan beleed ik: Zóólang die zonde zonde blijft, en ligt daar onverzoend en ongereinigd voor Gods heilig oog, zóólang zullen ook Gods onweders mijne arme ziel jagen en drijven.

Ik vroeg in mijzelven: Heb ik recht te verwachten, dat de tijd der verzoening eeuwig zal duren? En dat God maar immer gereed zal staan mij zondaar in genade aan te nemen?

En ik heb gezegd: Neen, gewisselijk niet, en als mijn zonde de wilde drift van mijn begeerte eeuwig blijft jagen in mijne ziele,

aan my yn Hiens Tastjûnd troek
meft. T. Tibma. Kamskratte. 10. Frijendjes.

dan ook eeuwig het stormen van Gods onweders tegen mijne ziele in.

Maar misschien is er nu nog verzoening bij God.

en toen ben ik geheel moede en mat neêrgevallen op mijn levensweg, en toen heb ik in mijne machteloosheid geroepen tot Hem: o God, zie Gij mij aan, mij verdrukte, door onweder voortgedrevene, en ongetrôoste!

O God, laat mij uit deze stormen schuilplaats vinden bij U, als in een veilige Burcht van steenen onwrikbaar gelegd, op fundamenten onwankelbaar gegrond.

Toen hoorde God. Hij nam mij. En Hij voerde mijn afgejaagde ziele uit storm en drang in Zijn huis van vrede en stil geluk.

En nu ben ik, als een, die in zijn huis gezeten, den stormwind daarbuiten nog wel razen hoor, maar met een kalmen glimlach omdat hij weet: Ik ben toch veilig en geen onweersvlaag kan mij meer deren.

Maar niettemin als nu de wilde najaarsstormen over het zwarte herfstland varen;

als zij het geboomte teisteren om mijn huis en in mijn hof;

als zij zoo dreigend mijn vensteren schudden, mijn deuren slaan, en gieren door schoorsteen en kier, dan bekruipt angst nog wel de ziele, dan schrik ik soms op en vraag een weinig bang: 't Is hier alles toch wel goed gesloten?

En als zij dan maar aanhouden en rusteloos doorjagen vele dagen;

en ik zit in mijn stil vertrêk alleen;

en ik hoor aldoor dat geweldig drijven der winden, den ganschen langen dag, tot den laten avond, ja ook in het holste van den nacht, en al wêér op den vroegen morgen;

dan maakt een mat gevoel zich van mij meester, en weet ik wêér, hoe vermoelend de eenzame reiziger daarbuiten in het stormwêér het moet hebben gehad.

En als ik mij een wijle buiten waag, dan merk ik dra wêér, dat het in zulke stormen niet lang vol te houden is, en vlucht haastig wêér naar binnen.

Zoo nu is het soms in mijne ziele nog, ook nadat zij ruste vond.

Als een door onweder voortgedrevene vlood ik tot Christus en Hij heeft mij geenszins uitgeworpen.

Maar al ben ik nu uit het stormgeloel van zonde en hartstocht gekomen in Zijn huis, daarbuiten stormt het voort.

Nu sta ik wel niet meer midden in die onweders van onheilig begeeren en woest verlangen, maar o hoe kunnen ze ook daarbinnen in het huis, dat ik nu heb, mij nog benauwen.

Ja, ik merk het wel, zij zijn er nog die driften van weleer.

Zij stormen maar aan, en jagen maar voort, en het hooren alleen vermoeit mij al.

En mijn huis, al is het veilig, het kan soms nog sidderen op zijn grondvesten van hun gebeuk, en ik vrees bijwijlen, dat er nog iets zal instorten.

En o als ik, dwaas, de vensteren en deuren van mijn harte dan nog wêér waag te openen, hoe vliegen ze mij dan recht in het gelaat, en benemen mij den adem, die stormen van oude drift, die onweersvlagen van ouden hartstocht.

En dan zucht mijn bange ziel tot God: Ach, mocht door Uw genâ ook dat nog van

mij wijken, ook dat nastormen, dat mij nog sidderen doet in mijn veilig huis; dat ik niet meer hooren mocht ook het laatst gerucht van onweders; en dat ook het flauwst geruisch van den storm mijner driften wegsterve in eidelooze verten.

Eenmaal zal dat komen.

Komen zal het, dat het vrede is binnen, maar ook daarbuiten.

Want God zelf heeft het beloofd aan allen als door onweders voortgedreven: „Zie, Ik zal uwe steenen gansch sierlijk leggen, en Ik zal u op Saffieren grondvesten”.

Dat huis zal onbeweeglijk zijn, een huis veilig, maar ook heerlijk, door geen stormen meer beroerd.

Ben ik daarbinnen maar eenmaal gezeten, dan zal niets mij meer doen sidderen.

Daar hoor ik geen gure najaarswinden huilen over mijn dak, maar het suizen eener zachte koelte.

Daar valt mijn oog, naar buiten ziende, niet op verstervend leven van den herfst, maar door kristallijnen vensteren zie ik er de frissche jonkheid der eeuwige lente.

En in de koelte, die zachtken mijn Huis omsuizelt, hoor ik de stemme mijns Vaders.

En in de eeuwige lenteheerlijkheid daarbuiten aanschouw ik Zijn vriendelijk aanzicht.

Dat is troostvol.

En dan heb ik, door onweder voortgedrevene, eindelijk, eindelijk ruste en storelooze vrede. *19 Juli 1924. te Doetinchem als eeuwige rust ingegaan. F.B.L.*

Anjum.

S. HUISMANS.

[L. S. Vriendenband verzocht ons plaatsing van bovengestelde meditatie, die zoo juist den persoon van den overledene teekent.

De meditatie is er een, uit den tijd toen Ds. H. als redacteur aan ons blad was verbonden en werd in 1909 gepubliceerd.

Gaarne geven we haar plaats.]

Het klokhuis.

Het klokhuis.

Brieven

W. C. de Groot,
 Mevrouw Verksen,
 Mevrouw Tenkink,
 M. Slotboom,
 Dr. B. de Planque,
 W. W. van der Kam,
 Marie Renting,
 Wed. Abrahams,
 Dr. H. Dethmers,
 A. G. Wassink,
 O. F. W. Rietveld,
 J. Bulten,
 L. Westra,

Wed. J. Grijpma,
 Lilliane Noordzij,
 Dr. H. Smelt,
 Mademoiselle M. Brants,
 Mevr. Wed. A. van der Kam,
 Marie Douwes,
 J. Mink,
 Dr. J. Doornbos,
 Luster L. Nootboom

Emmakade 43.

Amsteldijk 10.
 Westeinde 27.
 Herr. Past.
 Lindengracht
 Ger. Past.

Hoogend.
 Hambsstraat.
 Houtk. weg.
 Velswijk.

Kinderverziekenhuis
 Grutstraat.

Herr. Pastorie.
 Emmastraat 11.
 Eudokia.
 Vondelstraat 160

Leeuwarden.
 Zelhem.
 Amsterdam.
 Den Haag.
 Zelhem.
 Heerenveen.
 Winterswijk.
 Zelhem.
 Sneek.
 Doetinchem.
 Doetinchem.
 Zelhem.
 Sneek.
 Zelhem.
 Utrecht.
 Doetinchem.
 Zelhem.
 Heerenveen.
 Keppel.
 Enschede.
 Amsterdam
 Rotterdam

Brieven

Mej. A. A. F. de Klerk,	Meisjesinternaat
L. H. Vogel,	Wilhelm. str.
J. van den Brink,	
Kato van Loon,	Ger. Post
Fraus Weerstra,	Emmakade.
Anna Peddema,	
Julius Reinders,	
Willy Wormgoor,	
Jaake Leenwe,	
J. de Leeuw,	Frachsterkamp.
Kuster J. Langhout,	Eudokia.
D. J. E. Goudappel,	Ger. Post.
Merr. Wed. F. van Driessen,	
Merr. L. Dijkster-Sijtsma,	
D. A. J. Lakke,	516 Keizersgracht.
Merr. H. F. Jomer. jonglled,	Emmakade. III.
D. J. Gmit,	
Merr. Wed. A. Switters,	Ossenmarkt.
Schoolcommissie	
Mej. J. Luimes	Ruims. weg.
Mij. J. C. H. Tyn van Draat	
D. H. Visser	Ruimsicht.

Doetinchem.

"

Schierperzeel.

Leenwarden.

Anjum.

Waardingen.

Harskamp.

Hierikzee.

Katphen.

Rotterdam.

Emlichheim (Graafschap).

Bymmen.

Anjum.

Amsterdam.

Middelburg.

Hooftdorp.

Groningen.

Doetinchem.

"

"

"

Brieven:

D. L. Ketelentos,	
Baron Th. W. L. van Hemstra,	
C. J. Fneajens,	
Mej. A. E. Kemper van Balen,	
Mej. J. ter Weeme,	
D. G. Wilhelmy,	
J. Rijnveld,	
A. Verburg,	
J. Talsma,	Burgemeester
M. van der Berg,	
D. A. A. de Gaay Fortman,	Galileistraat 16.
H. Alena,	
Mej. V. van Vliet,	
R. Kerviet,	
Familie Gevensters,	
Mej. G. Geel,	"Vredeveld."
Merr. Wed. J. Meyer. Aarsen,	"
H. E. Kuipers,	
D. Hoffijberg,	
D. J. Geelkerken,	Sophialaan 41.
D. J. F. Rensing,	
D. J. Oosterden,	

Poerworedja.

Dieren.

Doetinchem.

"

"

Levenhoven.

Woerden.

Levenhoven.

Den Haag.

Anjum.

Levenhoven.

Goltgenoplaas.

Leenwarden.

Amstelveen.

Heinenoord.

Bolnes.

Amsterdam.

Winterswijk.

Wilnis.

